

ONG “Promo-Terra”
Competitiveness Enhancement Project

COSTUL AFACERII
RAPORT FINAL

Chisinau, Iunie 2005

Cuprins

SUMAR EXECUTIV	7
INTRODUCERE.....	11
METODOLOGIA	12
ESANTIONUL.....	13
1. PROCEDURA DE ÎNREGISTRARE.....	18
1.1 CADRUL DE REGLEMENTARE.....	18
1.2 DURATA PROCEDURILOR DE ÎNREGISTRARE.....	19
1.3 COSTUL PROCEDURILOR DE ÎNREGISTRARE	20
1.4 PERCEPTIA PRIVIND PROCEDURILE.....	21
1.5 SINTEZA ANALIZEI	22
2. CONSTRUCTII	24
2.1 CADRUL DE REGLEMENTARE.....	24
2.2 INFORMATII GENERALE	25
2.3 CONSTRUCTIA SPATIILOR	25
2.4 RENOVAREA / REPROFILAREA	26
2.5 PERCEPEREA PROCEDURILOR.....	27
2.6 SINTEZA ANALIZEI	28
3. LICENTIEREA	30
3.1 CADRUL DE REGLEMENTARE.....	30
3.2 NUMARUL LICENTELOR	30
3.3 COSTUL OBTINERII LICENTELOR	31
3.4 PERCEPTIA PRIVIND PROCEDURILE.....	32
3.5 SINTEZA ANALIZEI	33
4. OBTINEREA AUTORIZATIILOR.....	35
4.1 COSTURILE PENTRU OBTINEREA AUTORIZATIILOR	35
4.2 PERCEPEREA PROCEDURII DE OBTINERE A AUTORIZATIEI	35
4.3 SINTEZA ANALIZEI	36
5. ECHIPAMENT	37
5.1 CADRUL DE REGLEMENTARE.....	37
5.2 CERTIFICATE DE CONFORMITATE	37
5.3 ALTE AUTORIZATII PENTRU ECHIPAMENT	38
5.4 SUMARUL ANALIZEI	38
6. ACTIVITATILE DE IMPO RT-EXPORT	39
6.1 CADRUL DE REGLEMENTARE.....	39
6.2 TRANZACTII DE IMPORT	39
6.3 TRANZACTII DE EXPORT	42
6.4 SINTEZA ANALIZEI	44
7. CERTIFICAREA BUNURILOR SI A SERVICIILOR.....	46
7.1 CADRUL DE REGLEMENTARE.....	46
7.2 COSTURILE DE CERTIFICARE.....	46
7.3 PERCEPTIA PROCEDURILOR DE CERTIFICARE.....	47
7.4 SINTEZA ANALIZEI	47
8. CERTIFICAREA SANITARA	49
8.1 CADRUL DE REGLEMENTARE.....	49
8.2 PROCEDURA DE CERTIFICARE	49

8.3	PERCEPTIA PROCEDURII DE OBTINERE A AUTORIZATIEI SANITARE	49
8.4	SINTEZA ANALIZEI	50
9.	INSPECTII.....	52
9.1	CADRUL DE REGLEMENTARE.....	52
9.2	NUMARUL SI DURATA INSPECTIILOR	52
9.3	CHELTUIELI SUPORTATE ÎN URMA INSPECTIILOR	53
9.4	PERCEPTIA NUMARULUI DE INSPECTII SI A PROBLEMELOR	54
9.5	SINTEZA ANALIZEI	56
10.	IMPOZITE.....	58
10.1	CADR UL DE REGLEMENTARE.....	58
10.2	NUMARUL DE IMPOZITE	58
10.3	PRINCIPALELE PROBLEME ÎN ACHITAREA IMPOZITELOR	59
10.4	SINTEZA ANALIZEI	61
11.	REGLEMENTAREA PRETURILOR.....	62
11.1	CADRUL DE REGLEMENTARE.....	62
11.2	NIVELUL CONTROLULUI ÎN DOMENIUL FORMARII PRETURILOR	62
11.3	PERCEPTIA REGLEMENTARII PRETURILOR	62
11.4	ORGANELE DE STAT CE EXERCITA CONTROLUL ASUPRA FORMARII PRETURILOR	62
11.5	SINTEZA ANALIZEI	63
12.	REGLEMENTAREA RELATIILOR DE MUNCA	64
12.1	CADRUL DE REGLEMENTARE.....	64
12.2	DISPONIBILITATEA FORTEI DE MUNCA.....	64
12.3	SUMARUL ANALIZEI	65
13.	EXECUTAREA CONTRACTELOR.....	66
13.1	CADRUL DE REGLEMENTARE.....	66
13.2	CONTROLUL STATULUI ÎN SFERA ÎNCHEIERII SI EXECUTARII CONTRAC TELOR	66
13.3	SUMARUL ANALIZEI	66
14.	PROMOVAREA INTERESELOR PERSONALE ALE ANGAJATILOR PUBLICI.....	67
15.	EVALUAREA SISTEMULUI JUDICIAR	68
15.1	CADRUL DE REGLEMENTARE.....	68
15.2	METODELE UTILIZATE PENTRU SOLUTIONAREA CONFLICTELOR.....	68
15.3	EVALUAREA EFICACITATI ÎN URMA APELARII LA INSTANTELE JUDECATORESTI	69
15.4	ASISTENTA JURIDICA	70
15.5	SUMARUL ANALIZEI	70
	CONCLUZII	71

Tabele si Figuri

Tabele

Tabelul 1. Întreprinderile participante în studiu repartizate după raioane	13
Tabelul 2. Întreprinderile participante în studiu repartizate după regiuni	14
Tabelul 3. Distribuția esanționului după forma organizatorico-juridică	14
Tabelul 4. Structura esanționului după numărul de angajați	14
Tabelul 5. Distribuția esanționului după domeniile de activitate	15
Tabelul 6. Durata medie a procedurii de înregistrare	20
Tabelul 7. Durata procedurii de înregistrare, după organele de stat	20
Tabelul 8. Cheltuielile pentru procedurile de înregistrare, \$	21
Tabelul 9. Cheltuieli de înregistrare	21
Tabelul 10. Probleme legate de înregistrare	21
Tabelul 11. Timpul și costurile de înregistrare pe parcursul ultimilor ani	23
Tabelul 12. Cheltuielile suportate de către agenții economici intervievați pentru obținerea autorizațiilor în construcții	25
Tabelul 13. Costurile de dare în exploatare a construcțiilor noi	26
Tabelul 14. Costurile de obținere a autorizațiilor pentru încălzirea reparată	26
Tabelul 15. Costurile de obținere a autorizației de exploatare a spațiilor reparate	27
Tabelul 16. Probleme referitoare la obținerea autorizațiilor pentru reconstrucții și reparații	27
Tabelul 17. Durata și costurile medii pentru obținerea autorizațiilor	28
Tabelul 18. Numărul de licențe, după regiuni	30
Tabelul 19. Costurile medii pentru obținerea unei licențe	32
Tabelul 20. Probleme privind activitățile de licențiere	33
Tabelul 21. Compararea activităților de licențiere în diferite țări	34
Tabelul 22. Costurile medii suportate de agenții economici intervievați pentru a obține o autorizație	35
Tabelul 23. Probleme generate de procesul de obținere a autorizațiilor	36
Tabelul 24. Cheltuielile suportate de companiile intervievate pentru obținerea certificatelor de conformitate	37
Tabelul 25. Cheltuieli legate de obținerea altor autorizații	38
Tabelul 26. Compararea duratei și costurilor pentru obținerea autorizațiilor pentru echipament	38
Tabelul 27. Costurile medii de obținere a certificatelor de conformitate	40
Tabelul 28. Costurile și timpul aferent unei proceduri vamale de import	40
Tabelul 29. Cele mai dificile probleme la import	41
Tabelul 30. Țările unde s-au efectuat exporturi	42
Tabelul 31. Costurile și timpul aferent unei proceduri vamale de export	43
Tabelul 32. Restituirea TVA	43
Tabelul 33. Cauzele celor mai importante probleme referitoare la export	44
Tabelul 34. Evoluția procedurilor și reglementărilor pentru procedurile de import-export	45
Tabelul 35. Costurile de certificare	46
Tabelul 36. Costurile medii de certificare	47
Tabelul 37. Problemele întâlnite în procesul de certificare	47
Tabelul 38. Evoluția procedurilor de certificare a produselor	48
Tabelul 39. Costurile medii suportate de agenții economici intervievați pentru a obține o autorizație sanitară	49
Tabelul 40. Problemele întâlnite în procesul de obținere a autorizațiilor sanitare	50
Tabelul 41. Evoluția procedurilor de obținere a autorizației sanitare	51
Tabelul 42. Numărul și durata medie a inspecțiilor	53
Tabelul 43. Costurile medii suportate în urma inspecțiilor pe parcursul ultimului an	54
Tabelul 44. Obiectivitatea angajaților publici	55
Tabelul 45. Motivul vizitei inspectorilor	55
Tabelul 46. Evoluția frecvenței inspecțiilor	56
Tabelul 47. Evoluția inspecțiilor	57
Tabelul 48. Resursele necesare pentru a asigura achitarea la timp și corectă a impozitelor	58
Tabelul 49. Achitarea impozitelor distribuită după regiuni	59
Tabelul 50. Impozitele care generează mai multe probleme	59
Tabelul 51. Probleme întâlnite în sistemul de impozitare	60
Tabelul 52. Compararea sistemului de administrare a impozitelor	61
Tabelul 53. Metodele de intervenție a statului în formarea prețurilor	62
Tabelul 54. Organele de stat care exercită controlul asupra prețurilor	63
Tabelul 55. Reglementarea prețurilor în Republica Moldova	63

Tabelul 56. Evaluarea disponibilitatii fortei de munca	64
Tabelul 57. Evaluarea principalelor probleme referitoare la reglementarea relatiilor de munca	64
Tabelul 58. Aspectele cel mai des verificate	66
Tabelul 59. Monitorizarea executarii contractelor în Republica Moldova.....	66
Tabelul 60. Metodele de solutionare a problemelor	69
Tabelul 61. Motivele pentru care nu au apelat în instanțele judecatoresti.....	69
Tabelul 62. Compararea principalilor indicatori	74

Figuri

Figura 1. Ponderea timpului alocat pentru a satisface cerintele regulatorii, dupa marimea agentilor economice.....	15
Figura 2. Ponderea timpului alocat pentru a satisface cerintele regulatorii, dupa regiuni, %	16
Figura 3. Evaluarea schimbarilor în mediul de afaceri	16
Figura 4. Schimbarile în mediul de afaceri, dupa gen de activitate	16
Figura 5. Schimbarile în mediul de afaceri, dupa marimea agentilor economici.....	17
Figura 6. Schimbarile în mediul de afaceri distribuite dupa regiuni	17
Figura 7. Probleme percepute de agentii economici referitor la procedura de înregistrare.....	22
Figura 8. Perceperea schimbarilor în procedurile ce reglementeaza utilizarea spatiilor.....	27
Figura 9. Probleme referitoare la obtinerea autorizatiilor pentru constructii si reparatii	28
Figura 10. Schimbari în numarul de licente.....	31
Figura 11. Timpul mediu si costul pentru a obtine o licenta	31
Figura 12. Perceperea schimbarilor în activitatile de licentiere	32
Figura 13. Problemele privind licentierea	33
Figura 14. Perceptia agentilor economic a schimbarilor în procesul de obtinere a autorizatiilor.....	35
Figura 15. Probleme generate de procesul de obtinere a autorizatiilor.....	36
Figura 16. Perceptia schimbarilor în procedurile de import	41
Figura 17. Perceperea dificultatilor aferente tranzactiilor de import.....	42
Figura 18. Evaluarea procedurilor vamale la export	43
Figura 19. Perceperea de catre exportatori a dificultatilor privind procedurile de export	44
Figura 20. Evolutia schimbarilor în conditiile si procedurile de certificare.....	47
Figura 21. Evolutia certificarii produselor fabricate în serie	48
Figura 22. Evolutia certificarii loturilor individuale de bunuri	48
Figura 23. Schimbari în procesul de obtinere a autorizatiei sanitare.....	50
Figura 24. Problemele întâlnite în procesul de obtinere a autorizatiilor sanitare	50
Figura 25. Evolutia procedurilor de obtinere a autorizatiei sanitare.....	51
Figura 26. Evolutia numarului de inspectii.....	54
Figura 27. Motivul vizitei inspectorilor.....	55
Figura 28. Evolutia procedurilor privind inspectiile.....	56
Figura 29. Frecventa inspectiilor pe parcursul ultimilor ani	57
Figura 30. Impozitele care genereaza mai multe probleme.....	59
Figura 31. Evolutia sistemului de impozitare	60
Figura 32. Evolutia sistemului de impozitare evaluat de respondenti	61
Figura 33. Evolutia implicarii functionarilor publici	67
Figura 34. Companiile care au avut de solutionat conflicte.....	68
Figura 35. Motivele pentru care au apelat în instanțele judecatoresti	70

SUMAR EXECUTIV

Perioada de studiu

Studiul mediului de afaceri din R. Moldova a fost efectuat în luna Mai 2005 și prezintă situația din ultimii trei ani. Datele obținute sunt comparate cu rezultatele a trei sondaje similare efectuate în perioada anilor 2002-2004 și cu rezultatele sondajului efectuat în Ucraina în anul 2004.

Prelucrarea datelor a fost efectuată cu utilizarea softului SPSS. Indicatorii medii au fost calculați doar pentru companiile interviuate care au prezentat date. Datele generalizate au fost calculate pentru toate întreprinderile implicate în activitățile desfășurate.

Esantionul

Esantionul cuprinde 619 agenți economici selectați aleatoriu. Sondajul a fost reprezentativ după forma juridică, numărul de angajați, domeniul de activitate și amplasarea geografică.

Pentru a face o comparație la nivel regional, raioanele au fost grupate în patru regiuni, fiecare cuprinzând de la 6,5% la 8,7%. Celelalte 70% din agenții economici interviuați au fost din Chișinău, fiind analizate ca regiune separată.

Aproximativ 74% din companiile interviuate sunt Societăți cu Răspundere Limitată. Nu au fost incluse în esanțion companii agricole și întreprinderile individuale. Peste 80% din companiile interviuate au până la 50 de angajați, inclusiv.

Indicatorul general de timp

Timpul mediu alocat de către conducerea companiei pentru a îndeplini toate cerințele reglementate de stat a variat nesemnificativ pe parcursul ultimilor ani. În perioada anului 2005 el a fost de 17,1%. Pentru companiile situate în regiunile de centru și de nord timpul alocat pentru a îndeplini cerințele reglementate de stat este mai mare.

Opinia generală

Percepția mediului de afaceri de către agenții economici este diferită. Aproximativ 21% afirmă că situația s-a îmbunătățit, iar 35% - că s-a înrăutățit.

Înregistrarea

Timpul utilizat de agenții economici pentru a se înregistra pe parcursul ultimilor trei ani constituie 20,4 zile. Adicional, companiile pierd încă 8 zile pentru pregătirea documentelor prezentate la Camera de Înregistrare. Aproximativ aceleași valori au fost înregistrate și în sondajele precedente (27,6 zile). Cheltuielile medii pentru procedura de înregistrare s-au redus în comparație cu sondajul precedent, constituind 78\$.

Pentru modificarea documentelor de înregistrare companiile cheltuiesc 13,6 zile. Durata s-a schimbat foarte puțin față de sondajul precedent. Cheltuielile aferente constituie 49\$.

Constructii

Pe parcursul ultimilor trei ani agentii economici interviuati au cheltuit în mediu 157 zile pentru a obtine toate permisiunile pentru constructii la un cost de 374\$. Atât timpul alocat, cât si cheltuielile pentru obtinerea permisiunilor pentru constructii s-au redus în comparatie cu perioada precedenta. Aceste date includ timpul si cheltuielile pentru obtinerea permisiunilor de începere a constructiilor (105 zile si 202\$) si permisiunile de dare în exploatare (52 zile si 172\$).

O tendinta similara poate fi remarcata si în cazul obtinerii permisiunilor pentru reparatii / reprofilare. În perioada 2002-2004 agentii economici interviuati au alocat în mediu 66 zile pentru a obtine toate permisiunile pentru renovarea cladirilor, la un cost de 145\$. Aceste date includ timpul alocat si costurile pentru obtinerea permisiunilor de a începe reparatiile (36 zile si 93\$) si permisiunile de utilizare a spatiilor (29 zile si 52\$).

Cu toate ca pe parcursul ultimului an s-au redus cheltuielile si timpul alocat, o patrime din companii afirma ca situatia s-a înrautatit. Doar 4% afirma ca situatia s-a îmbunatatit.

Licentierea

În prezent 49 de activitati economice sunt supuse licentierii. Majoritatea din ele (37 de licente) sunt eliberate de Camera de licentiere. Aproximativ 68% din toti agentii economici interviuati detin licente (1,9 licente în mediu). Valabilitatea medie a unei licente este de 3 ani. Pentru obtinerea unei licente companiile aloca aproximativ 25 zile, iar costul ei este de 303\$.

Autorizatii

Aproximativ 63% din agentii economici interviuati au nevoie de a obtine diferite tipuri de autorizatii pentru a-si desfasura activitatea economica. Pentru obtinerea unei autorizatii companiile aloca în mediu 18 zile, costul mediu fiind de 174\$. Ca si în cazul procedurii de licentiere situatia nu s-a schimbat pe parcursul ultimului an.

Certificarea echipamentului

Aproximativ 55% din agentii economici au procurat echipamente noi pe parcursul ultimilor trei ani. Dintre toti agentii economici ce au procurat echipamente aproximativ 63% detin certificate de conformitate cu cerintele standardelor R. Moldova. Aproximativ 17% dintre ei, sau 6% din toti agentii economici interviuati, au obtinut aceste certificate singuri. Procedura a durat în mediu 13 zile, costul fiind de 62\$. Timpul si costul de obtinere a certificatelor a scazut semnificativ pe parcursul ultimului an.

Import

În ultimii trei ani, aproximativ 34% din toti agentii economici interviuati, au efectuat operatiuni de import, ponderea ramânând neschimbata fata de perioadele precedente. Aproximativ 74% dintre ei au fost obligati sa obtina certificate de conformitate cu standardele R. Moldova (70% în perioada 2001-2003). Pentru obtinerea certificatelor de conformitate la import agentii economici au cheltuit 11 zile, ceea ce este cu 2 zile mai putin fata de perioada 2001-2003. Costurile de obtinere a certificatelor s-au redus fata de perioada 2001 – 2003, atingând nivelul de 83\$.

Pentru îndeplinirea tuturor cerinte lor vamale referitoare la procedurile de import, agentii economici interviuati au cheltuit în mediu 3 zile si 114\$. În comparatie cu perioada precedenta costurile s-au redus de circa 5 ori.

Export

Aproximativ 12% din companii au efectuat operatiuni de export pe parcursul ultimilor trei ani cu o medie anuala de 23 operatiuni. Îndeplinirea tuturor cerintelor vamale referitoare de export, au necesitat aproximativ 2,2 zile si au costat 82\$ în perioada 2002-2004, ceea ce este mult mai putin decât în perioada precedenta.

În perioada 2002-2004, aproximativ 53% din toti exportatorii au prezentat oficial documentele pentru restituirea TVA. Ponderea a ramas neschimbata fata de perioada 2001-2003. În general, companiile prefera sa utilizeze Taxa pe Valoarea Adaugata pentru a achita alte impozite si taxe.

Certificarea bunurilor si a serviciilor

Dintre toti agentii economici intervievati, 32% si-au certificat bunurile în anul 2004. Fata de anul precedent, cota bunurilor certificate s-a redus esential (de la 46%). În mediu, agentii economici, care certifica loturi individuale de produse sunt obligati sa faca acest lucru de 6,7 ori pe an. Cei care certifica produse fabricate în serie – de 1,4 ori pe an.

Certificarea produselor fabricate în serie necesita în mediu 16 zile, la un cost de 163\$. Certificarea loturilor individuale de produse necesita resurse mai putine – 10 zile si 111\$.

Certificarea igienica

Aproximativ 70% din toti agentii economici intervievati au trecut procedura de certificare igienica în 2004, ceva mai mult decât în anul 2003. Agentii economici intervievati obtin certificate sanitare, în mediu, de 1,9 ori pe an. Durata obtinerii unui certificat sanitar este de 13 zile, iar costul este de 59\$. Atât costul, cât si timpul necesar pentru procedurile de certificare igienica s-au redus în comparatie cu perioada precedenta.

Inspectiile

Pe parcursul anului trecut, un agent economic, în mediu, a fost inspectat de 11 ori, ceea ce este cu 7 inspectii mai putin decât în perioada precedenta. În mediu inspectorii aloca 19 zile pe an pentru un singur agent economic, ceea ce reprezinta cu 8 zile mai putin decât în perioada precedenta. Doar 4% din agentii economici intervievati au declarat ca nu au avut nici o inspectie pe parcursul ultimului an. Costurile rezultate în urma inspectiilor ajung la aproximativ 99\$ pe an. Majoritatea dintre ele reprezinta penalitati (circa 83\$). Aceste cifre sunt mult mai mici decât în perioada precedenta.

Impozitarea

Pentru a asigura plata la timp a tuturor taxelor si impozitelor, 89% din agentii economici angajeaza contabili pe salariu deplin. În mediu agentii economici angajeaza 1,4 contabili pe salariu deplin, ceea ce este mai putin decât s-a înregistrat în sondajul precedent.

Reglementarea preturilor

Circa 33% din agentii economici din Moldova sunt supusi reglementării preturilor. Numarul lor a crescut semnificativ pe parcursul ultimilor ani. Cel mai des este reglementat nivelul maximal al adaosului comercial. Ca regula, reglementarea preturilor este efectuata de catre Inspectoratul Fiscal si diverse ministere si departamente.

Reglementarea muncii

Circa 80% din agentii economici intervieati au afirmat ca numarul de personal existent este optimal. Aproximativ 16% sustin ca nu au personal suficient. Una din cele mai importante probleme referitor la reglementarea muncii este obligatia de a obtine si a înapoia politele de asigurare medicala obligatorie în termen stabilit (2 saptamâni pentru persoanele concediate).

Monitorizarea contractelor

Aproximativ 6% din agentii economici intervieati afirma ca statul intervine în procesul de semnare a contractelor. Ponderea lor a scazut în ultimii ani.

Promovarea intereselor personale ale autoritatilor publice

Circa 6% din agentii economici intervieati au afirmat ca functionarii publici sunt implicati în activitatea companiei pentru asi promova interesele personale. În foarte putine cazuri initiatorii implicarii au fost agentii economici (6%).

Sistemul judiciar

Pe parcursul anilor 2003-2004 circa 24% din agentii economici au avut de solutionat careva conflicte, cifra ce a scazut continuu pe parcursul ultimului an.

În cazul aparitiei conflictelor cu alti agenti economici, companiile, de regula, apeleaza la instantele judecatoresti (circa 86% cazuri). Apelarea la metode neoficiale, pentru solutionarea litigiilor între agentii economici, a scazut semnificativ pe parcursul ultimului an ajungând la 24%. Apelarea la autoritatile de stat pentru solutionarea conflictelor dintre agentii economic are o tendinta descrescatoare ajungând la 23%.

O tendinta asemanatoare se observa de asemenea în solutionarea litigiilor cu organele de stat. Cea mai preferata metoda ramâne apelarea la instantele judecatoresti (circa 64% din cazuri). Ponderea respectiva a scazut de asemenea considerabil în comparatie cu perioada precedenta (circa 79%). La alte metode se apeleaza mai putin: 26% din cei intervieati apeleaza la autoritati de stat, iar 21% – la metode neoficiale.

INTRODUCERE

Sondajul efectuat în luna mai 2005 reflecta mediul de afaceri și modificările survenite în ultimii 3 ani (2002-2004). Acest sondaj este al patrulea de acest tip. Studii similare au fost efectuate în 2002-2004.

Obiectivul principal al sondajului este de a monitoriza mediul de afaceri și a evalua impactul politicilor de stat și cerințelor regulatorii asupra agenților economici care activează în Moldova. În special, obiectivele proiectului sunt următoarele:

- ✍ Acordarea Guvernului Republicii Moldova, precum și instituțiilor naționale și internaționale a unor date cantitative referitor la costul suportat de către agenții economici pentru a se conforma reglementărilor de stat.
- ✍ Acordarea unui suport Guvernului Republicii Moldova în analiza calitativă a politicilor pentru implementarea deciziilor necesare spre a îmbunătăți mediul de afaceri și climatul investitional din Moldova.
- ✍ Acordarea de asistență instituțiilor societății civile ce formulează recomandări și au nevoie de a monitoriza impactul acestora.
- ✍ Stabilirea unui instrument pentru monitorizarea modificării mediului de afaceri și a impactului măsurilor adoptate pentru reducerea barierelor în afaceri și a corupției.
- ✍ Analiza comparativă între țări a calității mediului de afaceri.

METODOLOGIA

Selectarea agentilor economici

Pentru efectuarea sondajului în teritoriu, din universul de companii au fost selectate în mod aleatoriu, cu utilizarea programului SPSS, 600 de companii, după patru parametri (regiune, domeniul de activitate, forma organizatorico-juridică și numărul de angajați). Universul nu includea gospodăriile agricole și întreprinderi individuale.

Comaniile care din diferite motive nu au fost intervievate (au refuzat, temporar nu activează, compania nu este la adresa indicată etc.), au fost substituite cu companii similare, selectate în conformitate cu criteriile mai sus menționate. Doar 32% din întreprinderile inițial selectate au fost găsite și chestionate.

Universul a fost definit în conformitate cu datele prezentate de către agenții economici autoritatilor de stat (Departamentul statistică și sociologie). Numărul de angajați declarat de companii, în multe cazuri, a fost diferit de cel prezentat în rapoartele oficiale.

Distribuția pe raioane a întreprinderilor chestionate și distribuția geografică a universului de companii este practic aceeași. Abaterea maximă a ponderii a fost înregistrată pentru Chișinău – 0,8%. Celelalte ponderi diferă cu 0,0-0,4%.

Abaterea distribuției după gen de activitate variază de la 0,6% (comert) la 2,9% (activități juridice, consultanță, cercetare și dezvoltare). Multe companii ce au înregistrat ca gen de activitate consultanță, cercetarea și dezvoltarea prestează și alte servicii, de aceea au menționat în chestionar ca fiind companii de „prestare a serviciilor”.

Intervievarea

Agenții economici au fost informați referitor la obiectivele studiului. Managerii și antreprenorii au fost intervievati față-în-față în limba maternă. După intervievare, peste 10% din companiile, selectate aleatoriu, au fost contactate pentru confirmarea corectitudinii datelor și a faptului că într-adevăr au fost intervievate.

Prelucrarea datelor

Datele statistice obținute în urma sondajului au fost analizate utilizând programul SPSS. Datele medii au fost calculate doar în cazul respondenților care au indicat anumite cifre. De exemplu, media platilor neoficiale a fost calculată doar în cazul respondenților care au menționat că au plătit neoficial, media timpului petrecut la vamă a fost calculată doar pentru respondenții care au menționat că au cheltuit timp pentru trecerea procedurilor vamale. În situațiile când metodologia de calcul a fost diferită, datele obținute în sondajul precedent au fost recalulate.

Cursul de schimb, MDL pentru 1 USD

Următoarele cursuri de schimb stabilite de Banca Națională au fost utilizate în studiu:

2002	-	13,57
2003	-	13,94
2004		12,33
Mai, 2005	-	12,60

ESANTIONUL

Esantionul cuprinde 619 agenti economici din întreaga tara (vezi Tabelul 1).

Tabelul 1. Întreprinderile participante în studiu repartizate după raioane

Raionul	Numarul de întreprinderi interviuate	Ponderea %
Anenii-Noi	7	1,1
Balti	24	3,9
Basarabasca	2	0,3
Briceni	3	0,5
Cahul	7	1,1
Calarasi	5	0,8
Cantemir	3	0,5
Causeni	5	0,8
Chisinau	432	69,8
Cimislia	4	0,6
UTA Gagauzia	13	2,1
Criuleni	4	0,6
Donduseni	3	0,5
Drochia	4	0,6
Edinet	5	0,8
Falesti	4	0,6
Floresti	5	0,8
Glodeni	3	0,5
Hincesti	10	1,6
Ialoveni	10	1,6
Nisporeni	4	0,6
Ocnita	3	0,5
Orhei	11	1,8
Rezina	4	0,6
Riscani	4	0,6
Singerei	3	0,5
Soldanesti	1	0,2
Soroca	8	1,3
Stefan-voda	5	0,8
Straseni	8	1,3
Taraclia	4	0,6
Telenesti	4	0,6
Ungheni	7	1,1
TOTAL	619	100,0

Pentru a face comparatii la nivel regional, raioanele au fost grupate în patru regiuni

Tabelul 2. Întreprinderile participante în studiu repartizate după regiuni

Regiunea	Pondere, %
Chisinau	69,8
Nord	8,7
Centru-Nord	6,5
Centru	8,1
Sud	6,9
TOTAL	100,0

Dupa forma organizatorico-juridica, societatile cu raspundere limitata (74%) si societatile pe actiuni (16%) constituie majoritatea din tre agentii economici participanti la sondaj(vezi Tabelul 3).

Tabelul 3. Distribuirea esantionului după forma organizatorico-juridica

Forma organizatorico-juridica	Pondere, %
Societati cu raspundere limitata	74,0%
Societati pe actiuni	16,0%
Întreprinderi de stat sau publice	3,7%
Altele	6,3%
Total	100%

Agentii economici mici, cu pâna la 50 de angajati, reprezinta 84% din companiile intervievate (vezi Tabelul 4).

Tabelul 4. Structura esantionului după numărul de angajati

Numarul de angajati	Pondere, %
1 – 10	43,1%
11 – 50	41,0%
51 – 200	11,1%
201 – 500	3,2%
> 500	1,5%
Total	100%

Tabelul de mai jos arata structura esantionului după domeniile de activitate a agentilor economici. Majoritatea agentilor economici din esantion activeaza în domeniul comertului (42,6%), serviciilor (27,6%) si în productie (27,2%). Doar 2,6% reprezinta companii de cercetare si dezvoltare, consultatie juridica, consultanta si notariat.

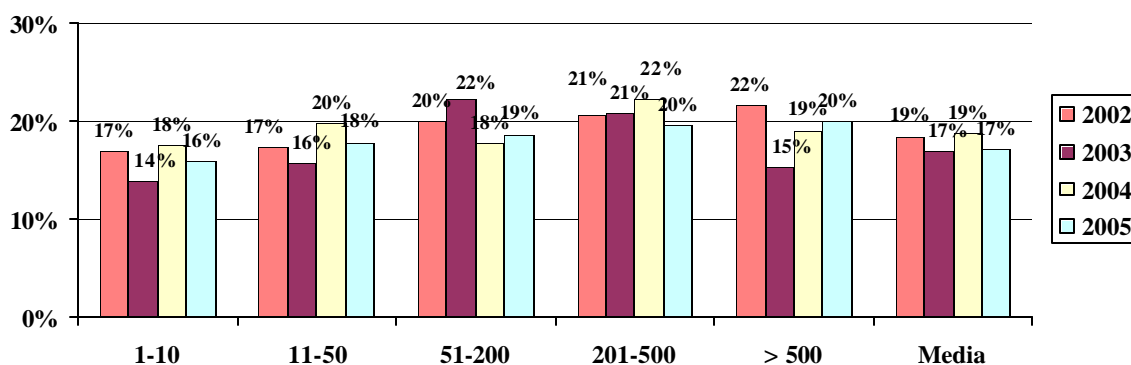
Tabelul 5. Distributia esantionului dupa domeniile de activitate

Domeniul de activitate	Ponderea, %
Industria alimentara	9,9
Celelalte industrii	17,3
Comert	42,6
Servicii	27,6
Cercetare-dezvoltare, stiinta, juridica, de notariat, consultanta	2,6
Total	100,0

Indicatorul general de timp

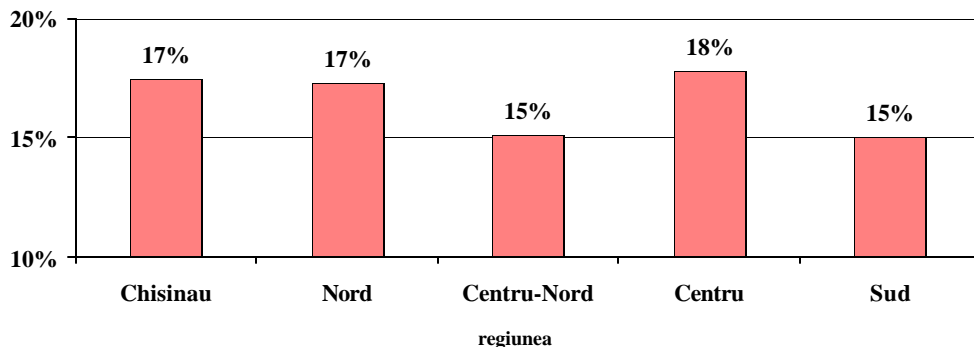
Pentru a satisface toate cerintele reglementarii de stat, conducerea companiilor aloca în mediu 17,1% din timp. Nu au fost observate schimbari esentiale în comparatie cu anul precedent (vezi Figura 1). Cu toate ca a scazut cu 2%, indicatorul nu prezinta careva tendinte pe parcursul ultimului an. Indicatorul respectiv este putin mai înalt în Moldova decât în Ucraina (15,8%).

Figura 1. Ponderea timpului alocat pentru a satisface cerintele regulatorii, dupa marimea agentilor economice

Timpul necesar pentru a satisface toate cerintele reglementarii de stat variaza pe regiuni dupa cum este prezentat în Figura 2. Timpul alocat de catre agentii economici situati în centrul tarii (inclusiv Chisinau) si regiunea Nord (inclusiv Balti) este mai mare decât cel al agentilor economici din alte regiuni.

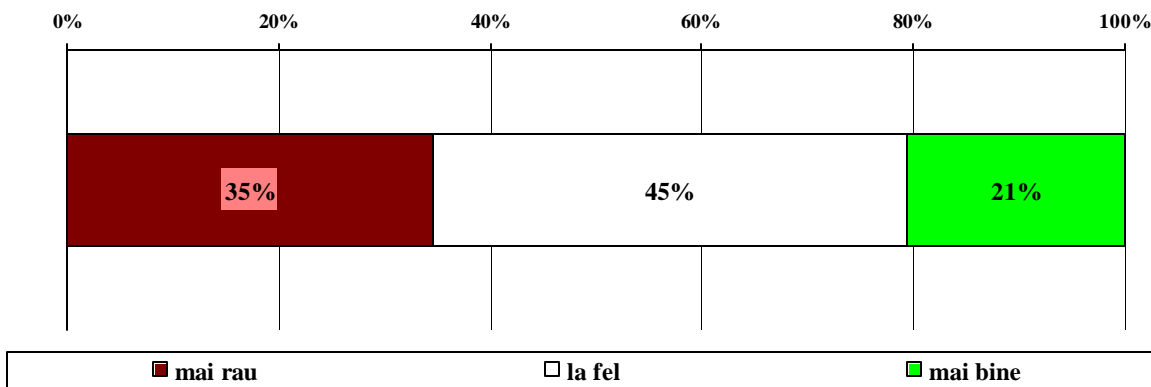
Figura 2. Ponderea timpului alocat pentru a satisface cerintele regulatorii, dupa regiuni, %

Perceptia generala

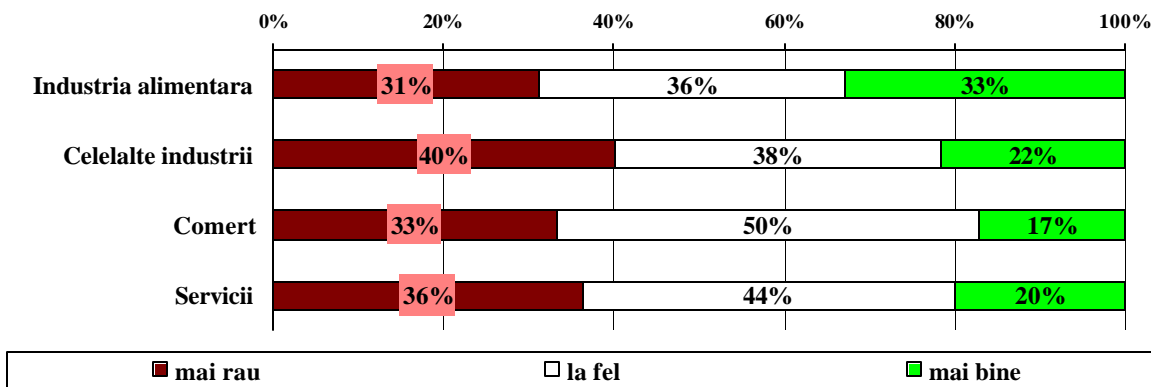
Mai mult de o treime din toti respondentii considera ca mediul de afaceri a devenit mai putin prielnic pe parcursul ultimului an. Totusi, 21% din agentii economici interviuati au mentionat ca mediul de afaceri s-a îmbunatatit (vezi Figura 3).

Figura 3. Evaluarea schimbarilor în mediul de afaceri

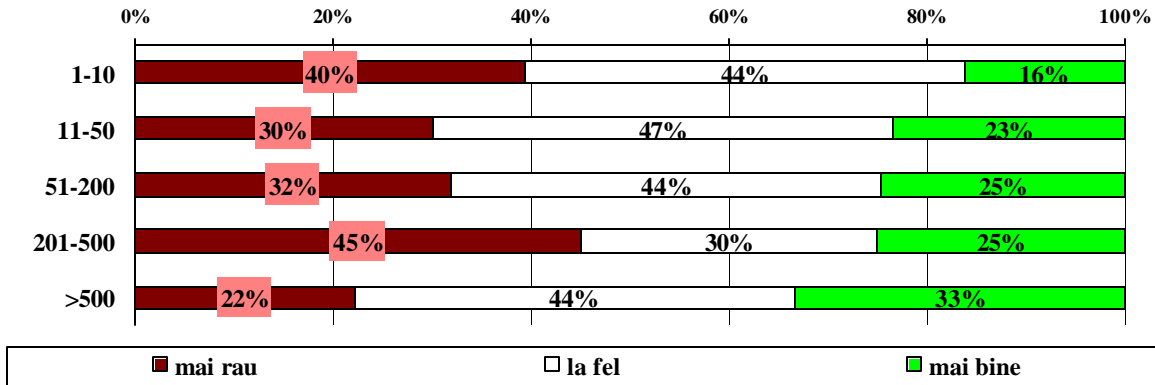
Companiile din industria prelucratoare, au sesizat îmbunatatiri mai importante comparativ cu alte sectoare (vezi Figura 4).

Figura 4. Schimbarile în mediul de afaceri, dupa gen de activitate

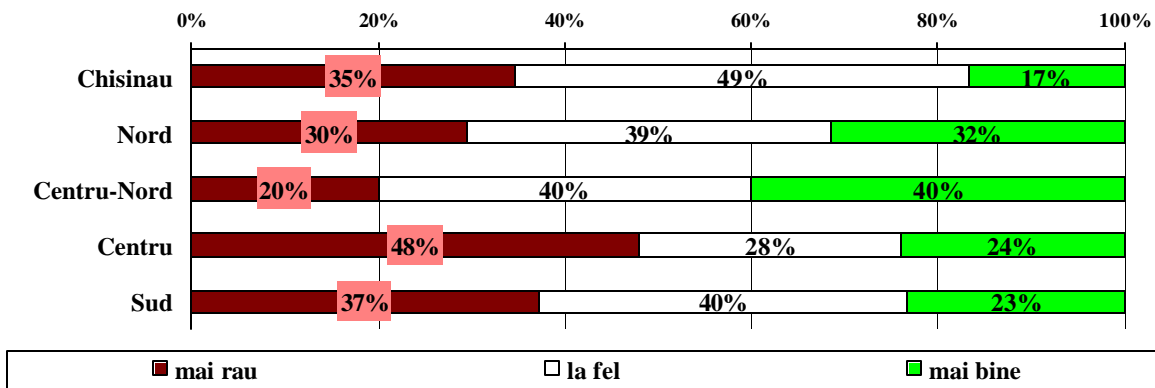
Dupa cum se observa din Figura 5, ponderea companiilor care au sesizat îmbunatatiri în mediul de afaceri este direct proportionala cu marimea lor. Doar un numar mic (16%) din companiile cu 1-10 angajati, au mentionat ca s-a îmbunatatit cadrul de reglementare.

Figura 5. Schimbarile în mediul de afaceri, dupa marimea agentilor economici

Agentii economici situati la nord au o parere mai buna în ceea ce priveste mediul de reglementare. Agentii economici din Chisinau au dat raspunsuri mai pesimiste referitor la acest aspect (vezi Figura 6).

Figura 6. Schimbarile în mediul de afaceri distribuite dupa regiuni

Indicatorul general de perceptie si nivelul practic neschimbat pe parcursul ultimilor ani al indicatorului general de timp sugereaza faptul ca întreprinderile nu percep careva modificari semnificative în mediul de reglementare.

1. PROCEDURA DE ÎNREGISTRARE

1.1 Cadrul de reglementare

1.1.1. Înregistrarea la Camera Înregistrării de Stat

1.1.1.1. Informatii generale

Înregistrarea de stat a întreprinderilor și organizațiilor este efectuată de către Camera Înregistrării de Stat în următoarele cazuri: crearea unei noi întreprinderi, crearea unei întreprinderi în rezultatul reorganizării altor întreprinderi deja existente, precum și în cazurile când se fac modificări în documentele de constituire ca urmare a schimbării fondatorilor, managerului, tipurilor de activitate, adresei juridice sau altei informații incluse în Registrul de Stat. Sistemul de înregistrare este organizat la nivel național și local.

1.1.1.2. Procedurile legale

Conform Hotărârii Guvernului nr. 926, Camera Înregistrării de Stat oferă suport în pregătirea documentelor necesare pentru înregistrarea întreprinderii și introducerea modificărilor în documentele de înregistrare.

Înregistrarea de stat a întreprinderii se face în baza prezentării următoarelor documente:

- a) Cererea conform modelului Camerei Înregistrării de Stat;
- b) Decizia cu privire la fondare și documentele de constituire;
- c) Buletinele de identitate ale fondatorilor și al directorului întreprinderii;
- d) Documentul ce confirmă depunerea de către fondatori a cotei părți în capitalul social;
- e) Chitanța de plată a taxei de timbru pentru întreprinderile cu capital social;
- f) Chitanța de plată a taxei de înregistrare.

Fondatorii trebuie să prezinte un document eliberat de oficiul teritorial fiscal ce confirmă lipsa datoriilor față de bugetul național. În conformitate cu Legea nr. 336-XV fondatorii nu pot fi persoanele care sunt și fondatori ai unor întreprinderi ce nu funcționează și nu au trecut procedura de lichidare conform legislației în vigoare sau care au datorii față de bugetul național. Procesul se încheie cu înregistrarea în Registrul de stat și emiterea Certificatului de înregistrare.

În conformitate cu legislația în vigoare procedura înregistrării de stat a unei întreprinderi poate dura până la 15 zile lucrătoare. Înregistrarea de stat și alte servicii pot fi prestate în regim de urgență contra unei plăți duble. În toate cazurile timpul este calculat din momentul primirii comenzii de către Camera Înregistrării de Stat.

1.1.1.3. Costul procedurilor de înregistrare

Sistemul de plăți pentru înregistrare și pentru serviciile adiționale înainte de înregistrare conține un șir de niveluri de plăți ce pot fi clasificate în **trei grupe**.

Prima include platile pentru:

- ? Înregistrarea întreprinderii si a organizatiilor
- ? Modificari în documentele de înregistrare
- ? Eliberarea unui duplicat al certificatului de înregistrare

A doua include taxele pentru informatii referitor la întreprinderile înregistrate.

A treia include taxele pentru alte servicii:

- ? Procedurile de pâna la înregistrare
- ? Emiterea si autentificarea copiilor documentelor
- ? Modificarile în documentele de constituire
- ? Examinarea documentelor de constituire.

Costul total pentru prestarea serviciilor respective variaza de la 20\$ la 80\$, în dependenta de numarul de servicii oferite si tipul companiei Toate taxele pot fi achitate în lei direct la banca situata în cladirea Camerei Înregistrării de Stat.

Stampilele pot fi obtinute acum direct la Camera Înregistrării de Stat, concomitent cu înregistrarea companiei si sunt produse de Ministerul Tehnologiilor Informationale.

1.1.2. Procedurile post-înregistrare

Dupa înregistrarea de stat, întreprinderea trebuie sa se înregistreze la Casa Nationala a Asigurarilor Sociale prezentând certificatul de înregistrare si documentele de fondare si la autoritatile fiscale locale, prezentând copia certificatului de înregistrare si a documentelor de fondare, confirmarea dreptului de proprietate asupra spatiilor unde e înregistrata întreprinderea sau contractul de arenda si confirmarea proprietatii.

În procesul de înregistrare sau re-înregistrare unele documente trebuie sa fie autentificate la notar.

1.2 Durata procedurilor de înregistrare

Pe parcursul ultimilor 3 ani, 58,5% din agentii economici intervievati s-au înregistrat sau au facut modificari în documentele de înregistrare. Acest indicator a crescut esential în comparatie cu perioada precedenta. Aproximativ 18% dintre ei s-au înregistrat, iar 82% au facut modificari în documentele de înregistrare.

Agentii economici care în ultimii trei ani s-au înregistrat sau au facut modificari în documentele de înregistrare au alocat 14,6 zile pentru a se conforma procedurilor de reglementare în vigoare.

Agentii economici care s-au înregistrat în ultimii trei ani au cheltuit în acest scop 20,4 zile. Aceasta perioada reprezinta timpul de la depunerea oficiala a documentelor si nu include durata necesara pentru pregatirea documentelor, care constituie aproximativ 8 zile. Rezultatele obtinute pe parcursul ultimului sondaj au fost aproximativ aceleasi – 27,6 zile, inclusiv pregatirea documentelor necesare.

Timpul alocat pentru a face modificari în documentele de înregistrare s-a redus nesemnificativ în comparatie cu rezultatele obtinute pe parcursul ultimului sondaj si constituie 13,6 zile, inclusiv pregatirea documentelor necesare.

Tabelul 6. Durata medie a procedurii de înregistrare

Procedura	Ponderea agentilor economici respondenti, %	Durata, zile
Înregistrarea	18%	20.4
Modificari în documentele de înregistrare	82%	13.6

Timpul alocat de catre angajatii Camerei Înregistrării de Stat, pentru înregistrarea companiei este relativ mic – 8,4 zile. Dar cu toate acestea companiile trebuie sa aloce alte 8 zile pâna în momentul, când documentele vor fi acceptate oficial pentru înregistrare.

Tabelul 7. Durata procedurii de înregistrare, dupa organele de stat

Organul de stat	Raportat, %	Durata, zile
Pregatirea documentelor necesare	94.8	8.0
Camera Înregistrării de Stat, din momentul depunerii oficiale a documentelor	94.8	8.4
Departamentul Statistica si Sociologie	54.0	2.3
Inspectoratul fiscal	77.0	2.5
Politia (stampila)	68.3	3.5
Casa Nationala a Asigurarilor Sociale	69.4	1.8

Aproximativ 30% din toti respondentii apeleaza la serviciilor intermediarilor pentru a se înregistra. Timpul utilizat pentru înregistrare în aceste cazuri a fost putin mai mic – 17,5 zile. Apelarea companiilor la serviciile intermediarilor pentru a face schimbari în documentele de înregistrare nu le-a redus durata , care a fost chiar mai mare cu 1,2 zile (14,8 zile).

1.3 Costul procedurilor de înregistrare

Cheltuielile totale pentru procedurile de înregistrare a unei companii în ultimii trei ani au fost de 78\$, micsorându-se în comparatie cu perioada 2001-2003. Aceasta suma include atât platile oficiale, cât si cele neoficiale. Costul pentru a face modificari în documentele de înregistrare este cu mult mai mic (49\$). Dupa cum se observa în Tabelul 8, ponderea companiilor care platesc neoficial s-a micsorat.

Trebuie de mentionat ca datele obtinute pe parcursul sondajului din anul 2005 si prezentate în tabelul de mai jos nu includ companiile care au apelat la serviciile intermediarilor pentru a se înregistra. Respondentii care au apelat la serviciile intermediarilor pe parcursul procedurii de înregistrare au avut cheltuieli mult mai mari – 137\$. Companiile care s-au înregistrat au cheltuit în mediu 149\$, iar cele care au facut modificari în documentele de înregistrare – 132\$.

Tabelul 8. Cheltuielile pentru procedurile de înregistrare, \$

Perioada sondajului Procedura	Costul mediu total		Plati neoficiale, %	
	2004	2005	2004	2005
Înregistrare	151	78	10.2	5.6
Modificare	136	49	8.9	1.5
Toate procedurile	142	53	9.6	2.0

La înregistrarea companiei cele mai mari plati sunt facute la Camera Înregistrării de Stat. Pe parcursul procedurii de înregistrare plati neoficiale au fost facute doar la Camera Înregistrării de Stat si într-un numar redus.

Tabelul 9. Cheltuieli de înregistrare

Organul de stat	Plati oficiale		Plati neoficiale	
	Raportat, %	Suma	Raportat, %	Suma
Servicii notariale	57.3	22.8	0	-
Camera Înregistrării de Stat	81.0	31.8	2	-
Departamentul Statistica si Sociologie	17.0	10.7	0	-
Inspectoratul fiscal	15.0	12.7	0	-
Politia (stampila)	54.9	22.5	0	-
Casa Nationala a Asigurarilor Sociale	12.3	11.4	0	-

1.4 Perceptia privind procedurile

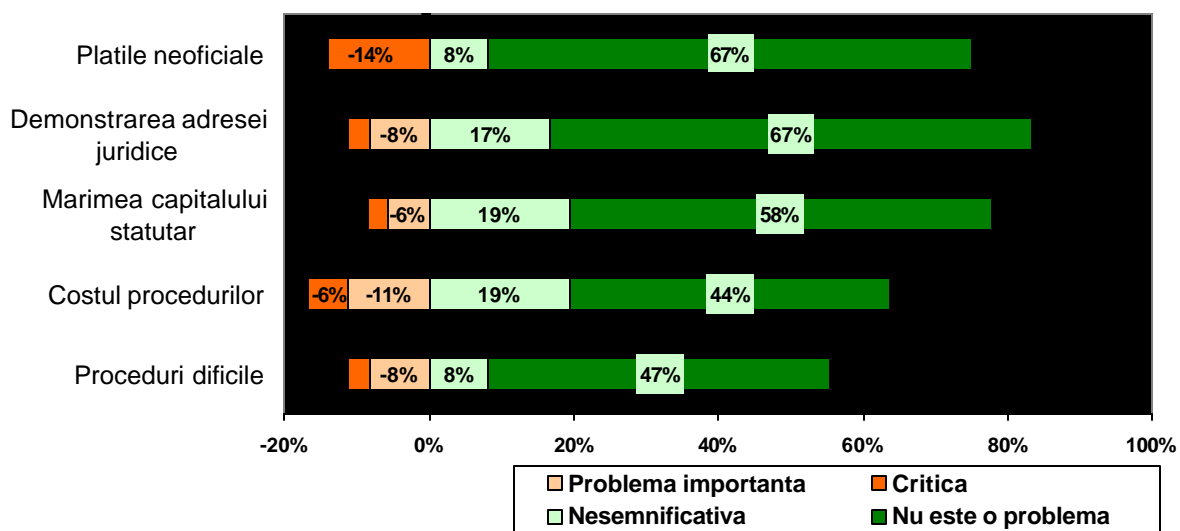
Respondentii care au trecut procedura de înregistrare în ultimi trei ani au fost rugati sa evalueze problemele întâlnite prin acordarea unui punctaj de la 1 la 5, unde 1 – probleme nu exista si 5 – exista probleme majore. În tabelul de mai jos sunt ilustrate rezultatele evaluarii problemelor legate de înregistrare si modificarea documentelor de înregistrare.

Tabelul 10. Probleme legate de înregistrare

Problemele	2004	2005
Proceduri complicate de înregistrare	2.8	2.1
Costuri înalte ale procedurii	2.5	2.1
Marimea necesara a capitalului social	1.3	1.7
Necesitatea de a dovedi adresa de amplasare a persoanei juridice	1.2	1.6
Necesitatea platilor neoficiale	N/A	1.9

Rezultatele sondajului demonstreaza convingator ca înregistrarea si modificarea documentelor nu sunt bariere administrative substantiale – companiile intervievate le -au evaluat la un nivel mediu. De asemenea, nici costurile pentru înregistrare nu reprezinta o problema pentru majoritatea respondentilor (vezi Tabelul 10 si Figura 7). Doar 17% dintre ei considera cheltuielile pentru procedura de înregistrare ca fiind o bariera. Alte cerinte sunt vazute ca obstacole de un numar si mai mic de respondenti (vezi Figura 7).

Figura 7. Probleme percepute de agentii economici referitor la procedura de înregistrare

1.5 Sinteza analizei

Comparativ cu alte aspecte regulatorii, procedura de înregistrare nu creeaza probleme serioase agentilor economici. Numai 9-17% din respondenti au întâlnit careva probleme în procesul de înregistrare. Cu toate acestea, 30% din toti respondentii apeleaza la serviciile intermediarilor pentru a se înregistra.

Durata medie de înregistrare a unei companii la Camera Înregistrării de Stat a avut o tendinta negativa pe parcursul ultimilor ani, crescând de la 11,3 zile în perioada 1999-2001 la 17,0 zile în perioada 2001-2003. În 2002-2004 perioada s-a redus la 16,4 zile. În realitate, timpul oficial de înregistrare este cu mult mai mic si constituie 8,4 zile. Alte 8 zile sunt cheltuite pentru a primi diferite servicii de consultanta cu plata de la angajatii Camerei Înregistrării de Stat. În comparatie cu Ucraina, durata totala a procedurilor de înregistrare este mult mai mica (vezi Tabelul 11).

Pe parcursul ultimului an costurile de înregistrare s-au redus, constituind în mediu 78\$. Spre deosebire de Moldova costurile pentru procedura de înregistrare în Ucraina sunt cu mult mai joase. Numarul respondentilor care au efectuat plati neoficiale la înregistrare a devenit nesemnificativ (2%).

Tabelul 11. Timpul si costurile de înregistrare pe parcursul ultimilor ani

Indicatori	Perioada de chestionare	2002	2003	2004	2005	Ucraina
Durata de înregistrare, zile		23	26	28	23 ¹	31
Cheltuieli de înregistrare, \$		132	137	142	78	50
Ponderele respondentilor care au efectuat plati neoficiale, %		26	26	10	2	6

¹ pentru a fi comparabile, datele a fost ajustate prin adaugarea a 8 zile pentru pregatirea si coordonarea documentelor

2. CONSTRUCTII

2.1 Cadrul de reglementare

Codul Muncii si Codul Funciar, precum si o multime de alte acte legislative ale Republicii Moldova, reglementeaza activitatile în constructii:

- ? Legea nr. 721-XIII din 2 februarie 1996 „Privind calitatea în constructii”;
- ? Legea nr. 835-XIII din 17 mai 1996 „Privind principiile urbanismului si amenajarii teritoriului”;
- ? Hotarârea Guvernului nr. 246 din 03 mai 1996 „Privind atribuirea terenurilor”;
- ? Hotarârea Guvernului nr. 285 din 23 mai 1996 „Cu privire la aprobarea Regulamentului de receptie a constructiilor si instalatiilor adiacente”;
- ? Hotarârea Guvernului nr. 360 din 25 iunie 1996 „Cu privire la controlul de stat al calitatii în constructii”;
- ? Hotarârea Guvernului nr. 361 din 25 iunie 1996 „Cu privire la asigurarea calitatii în constructii”;
- ? Hotarârea Guvernului nr. 360 din 18 aprilie 1997 „Despre aprobarea Regulamentului privind certificatul de urbanism si autorizarea construirii sau desfiintarii constructiilor si amenajarilor”;
- ? Hotarârea Guvernului nr. 382 din 24 aprilie 1997, „Privind urmarirea comportarii în exploatare, interventiile în timp si post-utilizarea constructiilor”;
- ? Legea nr. 1543 din 25 februarie 1998 „Privind cadastrul bunurilor imobile”.

Utilizarea loturilor de teren si a cladirilor, proiectarea si lucrarile de constructie sunt reglementate prin certificatul de dezvoltare urbana si autorizatia pentru constructii. Inspectia de stat în constructii asigura conformitatea constructiilor cu cerintele din manualul calitatii.

Principalele cerinte în acest domeniu sunt:

- o Lucrarile de constructii se executa numai în baza proiectului elaborat de catre persoane fizice sau juridice autorizate (articolul 13 al Legii nr. 721).
- o Activitatea de proiectare pentru toate tipurile de constructii este supusa licentierii (articolul 14 al Legii nr. 721).
- o Pentru orice constructie persoanele interesate trebuie sa obtina certificatul de urbanism, autorizatia de constructie si sa întocmeasca în modul stabilit cartea tehnica pentru constructie (articolul 22 al Legii nr. 721)
- o Controlul de stat al calitatii in constructii este exercitat de către Inspectoratul de Stat in Constructii, precum si de alte organisme similare cu atributii specifice, stabilite prin lege (articolul 6 si 7 ale Hotarârii Guvernului nr. 360 din 25 iulie 1996).

Proiectarea si activitatea de constructie se supun licentierii de catre Camera de Licentiere, în conformitate cu Legea nr. 451-XV din 30 iulie 2001 “Privind licentierea unor genuri de activitate”. Pentru agentii economici cu impact negativ asupra mediului înconjurator, este necesara expertiza ecologica de stat la etapa proiectarii.

2.2 Informatii generale

Pe parcursul ultimilor trei ani 32,3% din agentii economici interviuati au utilizat spatii noi. Circa 28,5% dintre ei au construit aceste spatii, 39,5% le-au reparat sau reprofilat.

Aproape 32% din respondenti le-au utilizat fara a face careva modificari. Cu toate acestea, aproximativ 16% dintre ei au fost obligati sa obtina permisiuni de utilizare a constructiilor.

2.3 Constructia spatiilor

Înainte de începerea constructiilor, respondentii au trebuit sa obtina diferite permisiuni de constructie. În 33,3% din cazuri permisiunile pentru constructii au fost obtinute de companiile de proiectare.

Pe parcursul ultimilor trei ani agentii economici interviuati au cheltuit 105 zile pentru obtinerea autorizatiilor (128 zile în perioada 2001-2003). Companiile care au obtinut aceste autorizatii de sine-stator au cheltuit în mediu 202\$ (534\$ în perioada 2001-2003).

Dupa cum se observa din Tabelul 12, ponderea respondentilor care au efectuat plati oficiale si neoficiale nu s-a schimbat semnificativ pe parcursul ultimului an. Totusi, suma platilor oficiale s-a micorat esential.

Tabelul 12. Cheltuielile suportate de catre agentii economici interviuati pentru obtinerea autorizatiilor în constructii

Tipul platii	Perioada de chestionare		Au efectuat plati, %		Plati, \$	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Plati oficiale	88%	87%	426	155		
Plati pentru servicii de notariat	38%	55%	68	52		
Plati juristilor si intermediarilor	7%	13%	35	33		
Cheltuieli de transport	41%	34%	63	21		
“Defalcari benevole”	19%	5%	200	-		
Plati neoficiale	34%	34%	195	188		

Pentru darea în exploatare a constructiilor companiile trebuie sa obtina acceptul instantelor care au aprobat proiectul. Pe parcursul anilor 2002-2004 agentii economici interviuati au utilizat în acest scop 52 zile, iar costul permisiunilor a fost de 172\$ (46 zile si respectiv 202\$ în perioada 2001-2003).

Dupa cum se observa din Tabelul 13, platile oficiale efectuate de respondenti pe parcursul ultimului an s-au redus, dar a crescut ponderea celor care au platit oficial. Ponderea respondentilor care au suportat plati neoficiale precum si sumele platite de ei au crescut nesemnificativ.

Tabelul 13. Costurile de dare în exploatare a construcțiilor noi

Tipul platii	Perioada de chestionare		Plati, \$ (media pentru cei ce au platit)	
	Au efectuat plati, %		2004	2005
Plati oficiale	68%	83%	219	163
Plati pentru servicii de notariat	19%	21%	29	42
Plati juristilor si intermediarilor	3%	2%	119	-
Cheltuieli de transport	28%	32%	40	30
“Defalcari benevole”	4%	5%	38	-
Plati neoficiale	26%	28%	122	135

În mediu, un agent economic interviuat a cheltuit 157 zile si 374\$ pentru obtinerea tuturor autorizatiilor de începere si dare în exploatare constructiilor (170 zile si 716\$ în perioada 2001-2003).

2.4 Renovarea / reprofilarea

Pe parcursul ultimilor trei ani agentii economici interviuati au cheltuit 36 zile si 93\$ pentru obtinerea autorizatiilor pentru renovare, ceea ce este cu mult mai putin fata de perioada 2001-2003 (73 zile si 309\$). Aceasta se datoreaza faptului ca atât suma platilor, cât si ponderea respondentilor care au platit s-a redus (vezi Tabelul 14).

Tabelul 14. Costurile de obtinere a autorizatiilor pentru începere reparatiei

Tipul platii	Perioada de chestionare		Plati, \$	
	Au efectuat plati, %		2004	2005
Plati oficiale	73%	53%	262	134
Plati pentru servicii de notariat	35%	27%	63	29
Plati juristilor si intermediarilor	4%	8%	61	38
Cheltuieli de transport	27%	23%	43	31
“Defalcari benevole”	12%	5%	102	-
Plati neoficiale	32%	14%	221	176

Dupa finisarea reparatiilor, agentii economici interviuati a cheltuit 29 zile si 52\$ pentru obtinerea tuturor autorizatiilor de dare în exploatare a spatiilor (437\$ în perioada 2001-2003). Dupa cum se observa din Tabelul 15, aceste cifre sunt mult mai mici fata de sondajul precedent, datorita reducerii platilor oficiale si ponderii respondentilor care au efectuat asemenea plati.

Tabelul 15. Costurile de obtinere a autorizatiei de exploatare a spatiilor reparate

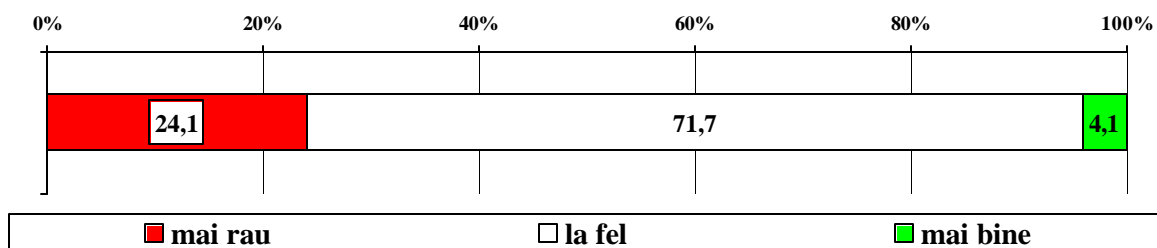
Tipul platii	Perioada de chestionare		Plati, \$	
	Au efectuat plati, %		2004	2005
Plati oficiale	67%	43%	555	74
Plati pentru servicii de notariat	16%	5%	28	29
Plati juristilor si intermediarilor	4%	5%	117	37
Cheltuieli de transport	14%	10%	34	16
“Defalcari benevole”	13%	0%	238	-
Plati neoficiale	18%	13%	111	140

În mediu, un agent economic interviuat a cheltuit 66 zile si 145\$ pentru obtinerea tuturor autorizatiilor necesare pentru reparatia spatiilor (712\$ în perioada 2001-2003).

2.5 Perceperea procedurilor

Agentii economici interviuati au fost rugati sa evalueze schimbarile ce s-au produs în reglementarile privind utilizarea spatiilor. Raspunsurile sunt prezentate în Figura 8. Majoritatea respondentilor au constatat ca reglementarile referitoare la utilizarea spatiilor nu s-au schimbat pe parcursul ultimului an. O patrime din respondenti mentioneaza ca, totusi, conditiile au devenit mai complicate. O situatie asemanatoare a fost înregistrata si pe parcursul sondajului precedent.

Figura 8. Perceperea schimbarilor în procedurile ce reglementeaza utilizarea spatiilor

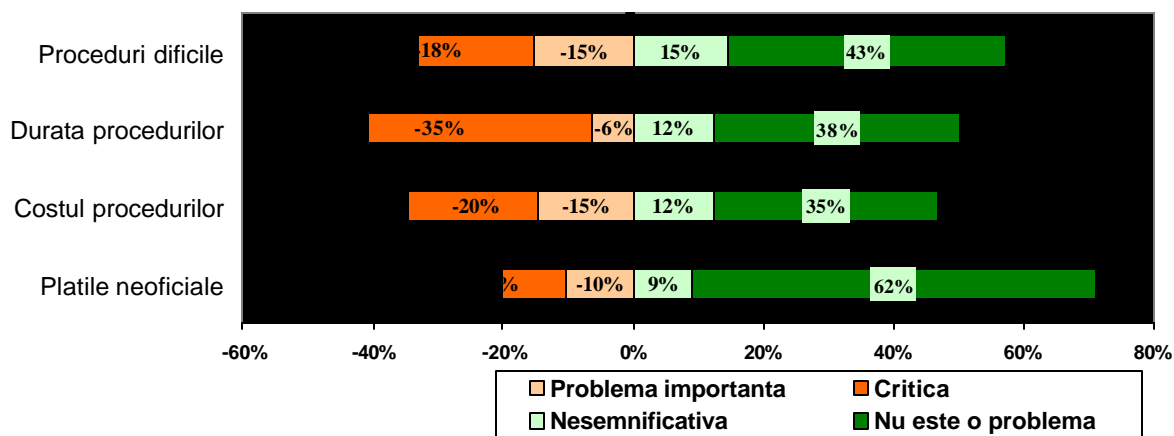

Respondentii care au început sa utilizeze spatii în ultimi trei ani fost rugati sa evalueze problemele legate de obtinerea autorizatiilor în constructii prin acordarea unui punctaj de la 1 la 5, unde 1 – probleme nu exista si 5 – exista probleme majore. Dupa cum se observa din Tabelul 10 si Figura 9, cea mai importanta problema, mentionata de respondenti, este durata mare de obtinere a autorizatiilor.

Tabelul 16. Probleme referitoare la obtinerea autorizatiilor pentru reconstructii si reparatii

Problemele	Ponderea
Proceduri complicate	2.51
Durata lunga a procedurilor	2.87
Costuri înalte	2.73
Plati neoficiale exagerate	1.97

Figura 9. Probleme referitoare la obtinerea autorizatiilor pentru constructii si reparatii

2.6 Sinteza analizei

Studiul arata ca procedura de obtinere a autorizatiilor pentru constructii este complicata si dureaza foarte mult. Cu toate acestea, dupa cresterea semnificativa în anii precedenti a costurilor si timpului alocat pentru obtinerea autorizatiilor în constructii, anul trecut prezinta o situatie mult mai favorabila (vezi Tabelul 17).

Tabelul 17. Durata si costurile medii pentru obtinerea autorizatiilor

Perioada de chestionare	2002	2003	2004	2005	Ucraina
Activitatea					
Durata, zile					
Constructii	141	171	170	157	117 (doar pentru initierea constructiei)
Reparatii / renovare	32	53	73	66	80
Cheltuieli, \$					
Constructii ²	764	1,082	716	374	625
Reparatii / renovare	313	876	712	145	481

În cadrul sondajului precedent, efectuat în anul 2004, au fost observate careva îmbunatatiri minore în ceea ce priveste costurile. Sondajul curent a confirmat aceste tendinte.

În comparatie cu Ucraina, cheltuielile de dare în exploatare a spatiilor sunt mai reduse. Aceeasi situatie se observa si la durata de obtinere a autorizatiilor. Cele 117 zile din tabelul de mai sus reprezinta doar timpul necesar pentru primirea autorizatiilor pentru începerea constructiilor în Ucraina (105 zile în Moldova).

² Datele sondajului din 2005 nu includ costurile referitoare la inspectii. Numarul de companii inspectate fata de sondajul precedent a fost nesemnificativ. Datele privind obtinerea autorizatiilor pentru constructii în Ucraina nu includ autorizatiile pentru darea în exploatare.

Cu toate ca au fost reduse semnificativ costurile, timpul alocat pentru obtinerea autorizatiilor ramâne problema primordiala.

Numarul de companii ce au achitat neoficial si suma platita la primirea permisiunilor pentru renovare / reprofilare au scazut. O situatie inversa se observa în cazul începerii si dării în exploatare a constructiilor.

Ponderea companiilor ce au primit asistenta de la juristi si intermediari a scazut usor comparativ cu perioada precedenta.

3. LICENȚIEREA

3.1 Cadrul de reglementare

Principiile de baza privind procedurile de eliberare a licentelor sunt stipulate în Legea nr. 451-XV din 30 iulie 2001 “Privind licențierea unor genuri de activitate”. Principalul organ de licențiere este Camera de Licențiere, care emite 37 din cele 49 licențe existente.

Agentii economici care doresc sa înceapa o activitate supusa licențierii sunt obligati sa apeleze la Camera de Licențiere. Taxele de obtinere a licentelor sunt stipulate în Legea nr. 451-XV:

- 1 800 MDL (146\$) pentru majoritatea activitatilor;
- 900 MDL (73\$) pentru vânzarea cu amanuntul a tutunului si produselor alcoolice;
- Diverse taxe de la 3 600 MDL la 180 000 MDL (importul si vânzarea angro a benzinei si gazelor naturale lichefiate);

Majoritatea licentelor sunt eliberate pentru 5 ani. Pe o perioada de 1 an se elibereaza pentru câteva activitati, pentru 3 ani (o singura activitate) si pentru 25 de ani (2 activitati).

3.2 Numarul licentelor

În perioada 2005, pentru desfasurarea activitatii economice, un agent economic din R. Moldova trebuie sa posede 1,87 licențe, numar care s-a redus în comparatie cu perioada precedenta (2,6 licențe in 2004). Doar 32 % din agentii economici interviuati nu au activitati supuse licențierii.

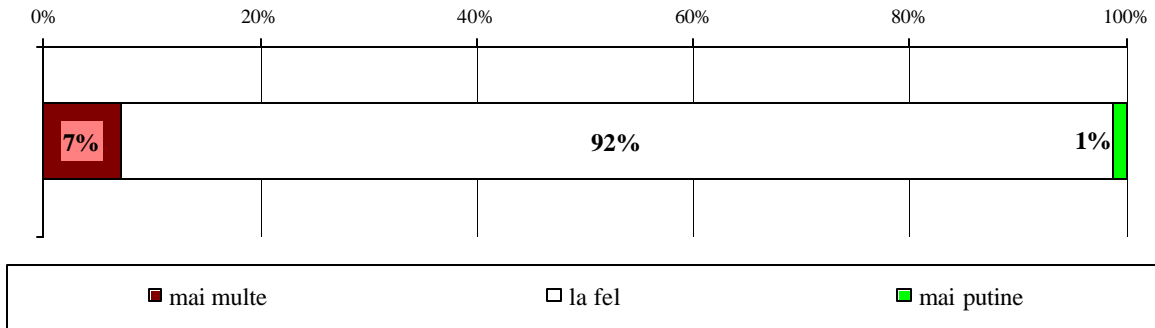
Dupa cum se observa din Tabelul 18, un numar mai mare de licențe trebuie sa detina companiile aflate în Chisinau – 2,15. Mai putin sunt afectate de activitatile de licențiere companiile din nord

Tabelul 18. Numarul de licențe, dupa regiuni

Regiunea	Numarul de licențe
Chisinau	2,15
Nord	0,94
Centru-Nord	1,60
Centru	1,42
Sud	1,67
TOTAL	1,87

În majoritatea cazurilor, numarul de licențe a ramas neschimbat pe parcursul ultimului an. Doar 7% din respondenti detineau mai multe licențe decât în anul precedent si 1% – mai putine (vezi Figura 10).

Figura 10. Schimbari în numărul de licențe

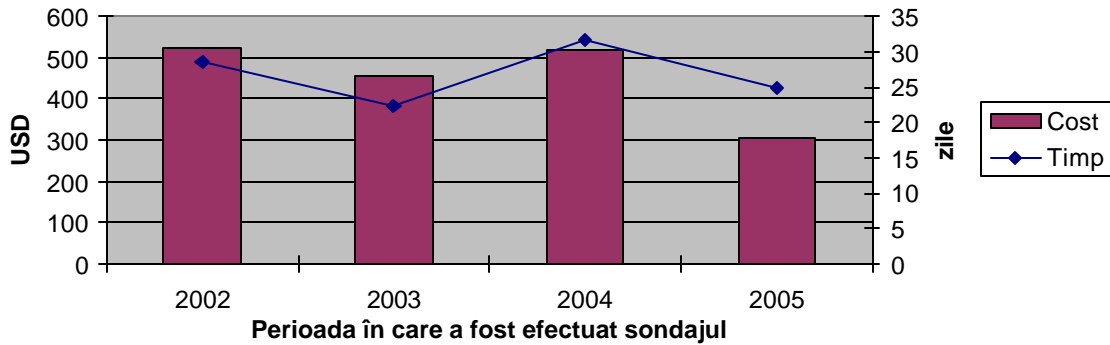

Durata medie de valabilitate a licenței este de 3 ani (3,1 ani în 2004). Circa 40,7% din intervievați au relatat că durata de valabilitate a licențelor deținute este de 5 ani și 40,3% - un an.

3.3 Costul obținerii licențelor

În mediu, în 2005 pentru a obține o licență agenții economici au utilizat 24,8 zile, iar costul ei a fost de 303\$. În comparație cu anul precedent situația s-a îmbunătățit (vezi Figura 11).

Figura 11. Timpul mediu și costul pentru a obține o licență

În tabelul de mai jos sunt distribuite costurile pentru obținerea unei licențe după tipul de plată.

Tabelul 19. Costurile medii pentru obtinerea unei licente

Perioada de chestionare Categoriza de plata	Au efectuat plati, %		Plati, \$	
	2004	2005	2004	2005
Plati oficiale	97%	96%	461	291
Expertiza si evaluare	-	19%	-	76
Plati pentru servicii de notariat	31%	16%	24	30
Plati juristilor si intermediarilor	7%	5%	31	71
Plati neoficiale	13%	8%	375	147
Cheltuieli de transport	32%	28%	37	21

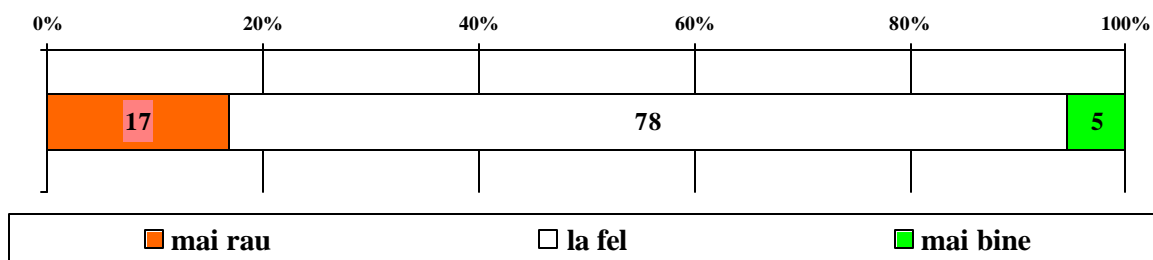
Nota: "platile oficiale" pentru sondajul anului 2004 includ platile pentru serviciile de expertiza si evaluare.

Cota respondentilor care au suportat plati neoficiale, precum si suma platilor pe parcursul ultimului an a scazut considerabil.

3.4 Perceptia privind procedurile

Agentii economici intervievatii au fost rugati sa evalueze schimbarile ce s-au produs în activitatile de licentiere pe parcursul ultimului an. Raspunsurile sunt prezentate în Figura 12.

Figura 12. Perceperea schimbarilor în activitatile de licentiere

Circa 17% din companiile intervievate au mentionat ca procesele de licentiere au devenit mai complicate pe parcursul ultimului an. Cu toate acestea, majoritatea respondentilor afirma ca ele nu s-au schimbat.

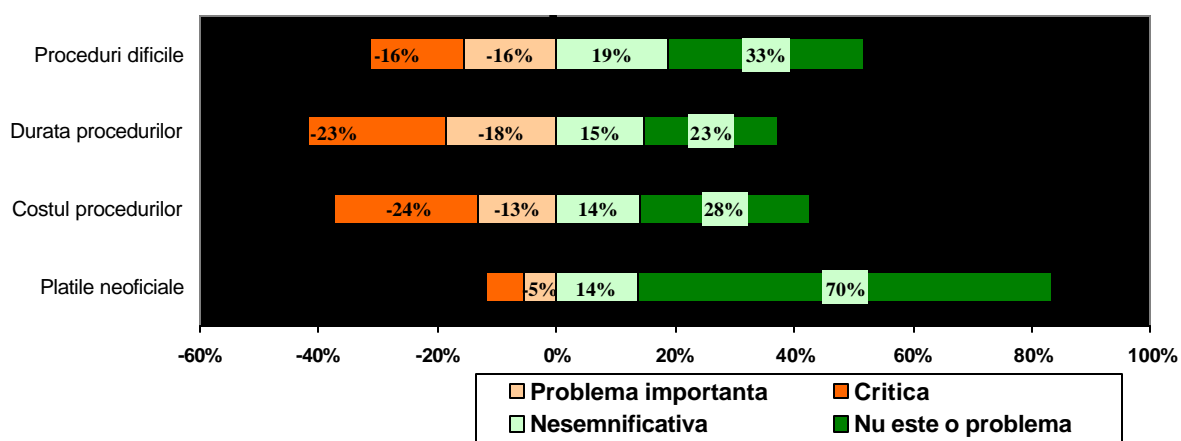
Respondentii care au avut activitati de licentiere au fost rugati sa evalueze problemele prin acordarea unui punctaj de la 1 la 5, unde 1 – probleme nu exista si 5 – exista probleme majore. Rezultatele evaluarii sunt prezentate în Tabelul 20 si Figura 13.

Tabelul 20. Probleme privind activitățile de licențiere

Problemele posibile prezentate	Ponderea
Proceduri de reglementare complicate	2,62
Durata lunga a procedurii	3,05
Costul înalt de obtinere a licențelor	2,91
Plati neoficiale exagerate	1,66

Aproximativ jumătate din toți respondenții menționează că procesele de licențiere necesită foarte mult timp. Costurile privind licențierea și complexitatea procedurilor de asemenea reprezintă o barieră în activitatea companiilor.

Figura 13. Problemele privind licențierea

3.5 Sinteza analizei

După cum se observă din Tabelul 21, sondajul efectuat în anul 2005 arată câteva îmbunătățiri față de perioada precedentă. Cu toate că toți indicatorii s-au redus, majoritatea lor sunt mai mari decât indicatorii similari din Ucraina. Numărul de activități supuse licențierii de asemenea este foarte înalt.

Tabelul 21. Compararea activitatilor de licentiere în diferite tari

	2002	2003	2004	2005	Ucraina
Ponderea companiilor supuse licentierii	-	-	-	68%	56%
Numarul mediu de licente	3.0	2.2	2.6	1.9	1.9
Durata de obtinere a unei licente, zile	28.6	22.4	31.8	24.8	20.6
Costul mediu, \$	522	456	517	303	164
Ponderea platilor neoficiale, %	38%	28%	13%	8%	21%
Suma platita neoficial, \$	62	154	375	147	74

Conform opiniei respondentilor, mai puțin timp se utilizeaza atunci, când licentele sunt primite de la autoritatile locale, iar cele mai mari probleme apar când licentia sunt primite de la diferite organe de stat.

4. OBTINEREA AUTORIZATIILOR

Acest subiect nu a fost analizat pe parcursul studiilor precedente. El se refera la diferite tipuri de permisiuni necesare pentru desfasurarea activitatii economice.

4.1 Costurile pentru obtinerea autorizatiilor

Pentru a se desfasura activitatea economica, aproximativ 63,3% din companiile din R. Moldova trebuie sa detina autorizatii. Pentru a obtine o autorizatie agentii economici au alocat în mediu 17,6 zile, iar costul ei a fost de 174\$.

În tabelul de mai jos sunt distribuite costurile pentru obtinerea unei autorizatii dupa tipul de plati.

Tabelul 22. Costurile medii suportate de agentii economici interviuati pentru a obtine o autorizatie

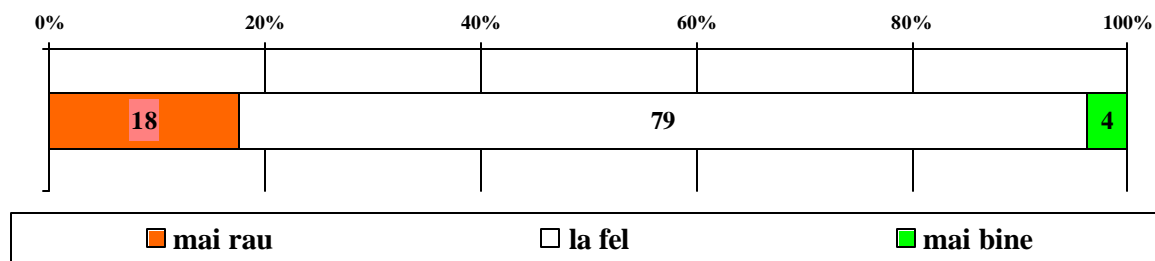
Categoria de plati	Au efectuat plati, %	Plati, \$
Plati oficiale	95%	173
Expertiza si evaluare	16%	56
Plati pentru servicii de notariat	7%	20
Plati juristilor si intermediarilor	2%	-
Plati neoficiale	7%	62
Cheltuieli de transport	21%	18

Platile oficiale au cea mai mare pondere în cheltuielile pentru obtinerea autorizatiilor. Doar o mica parte din companii au suportat plati neoficiale (7%).

4.2 Perceperea procedurii de obtinere a autorizatiei

Agentii economici interviuati au fost rugati sa evalueze schimbarile ce s-au produs în procesul de obtinere a autorizatiilor pe parcursul ultimului an. Raspunsurile sunt prezentate în Figura 14.

Figura 14. Perceptia agentilor economici a schimbarilor în procesul de obtinere a autorizatiilor

Conditiiile de obtinere a autorizatiilor pe parcursul ultimului an au devenit mai complicate, tendinta asemanatoare cu cea observata în procesul de licentiere.

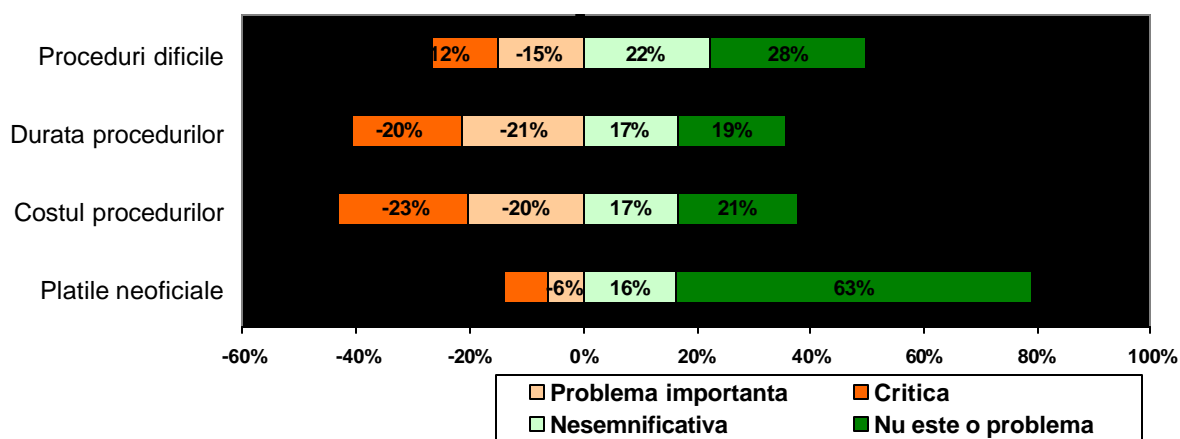
Respondentii care au obtinut autorizatii au fost rugati sa evalueze problemele generate de aceste proceduri prin acordarea unui punctaj de la 1 la 5, unde 1 – probleme nu exista si 5 – exista probleme majore. Rezultatele evaluarii sunt prezentate în Tabelul 23 si Figura 15

Tabelul 23. Probleme generate de procesul de obtinere a autorizatiilor

Problemele	Ponderea
Proceduri de reglementare complicate	2,61
Durata lunga a procedurii	3,06
Costul înalt de obtinere a licentelor	3,07
Plati neoficiale exagerate	1,8

Aproximativ jumatate din toti respondentii mentioneaza ca activitatile de obtinere a autorizatiilor necesita foarte mult timp si sunt costisitoare. Dupa cum se vede din Figura 15, necesitatea de a suporta plati neoficiale prezinta o problema doar pentru 14% din respondenti.

Figura 15. Probleme generate de procesul de obtinere a autorizatiilor

4.3 Sinteza analizei

Procesul de obtinere a autorizatiilor este mai simplu decât procesul de licentiere, necesita mai putin timp si mai putini bani. Cu toate acestea, costurile si durata întregului proces de obtinere a autorizatiilor ramân a fi o bariera pentru mai mult de 40% din respondenti.

5. ECHIPAMENT

5.1 Cadrul de reglementare

Procurarea echipamentului este reglementata de Dreptul Civil, inclusiv prevederile Codului Civil al Republicii Moldova.

Importul si instalarea echipamentului ce are impact negativ asupra mediului, necesita documente tehnice de la producator si evaluarea privind poluarea mediului emisa de Institutul National de Ecologie.

5.2 Certificate de conformitate

Din toti agentii economici participanti la sondaj 55,3% au achizitionat echipament în ultimii trei ani. Circa 63,2% dintre ei detineau certificate de conformitate a echipamentului cu standardele Republicii Moldova. În majoritatea cazurilor (82,9%) aceste certificate au sosit împreuna cu echipamentele achizitionate, si numai în 17,1% din cazuri a fost necesar de a obtine aceste certificate de sine statator.

În perioada 2002-2004, obtinerea certificatului de conformitate cu standardele Republicii Moldova a durat 12,6 zile, iar costul mediu a fost de 62\$, ceea ce este cu mult mai putin fata de datele obtinute în sondajul precedent (23 zile si 278\$ în perioada anilor 2001-2003).

Deoarece numarul de respondenti care au obtinut de sine statator certificatele de conformitate a echipamentelor este foarte mic si variatia datelor este foarte mare, compararea valorii în timp nu este reprezentativa. În sondajul efectuat în anul 2002 aceste date constituiau 14 zile si 135\$, iar în anul 2003 – 21 zile si 195\$.

Tabelul 24. Cheltuielile suportate de companiile intervievate pentru obtinerea certificatelor de conformitate

Perioada chestionarii Tipurile de plati	Au efectuat plati, %			Suma medie, \$		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Plati oficiale	99%	96%	94%	95	254	75
Plati pentru evaluare si analiza	53%	-	-	141	-	-
Plati pentru servicii de notariat	20%	23%	-	26	15	-
Plati neoficiale	29%	17%	11%	48	120	-

Nota: "platile oficiale" pentru sondajul anului 2004 includ platile pentru serviciile de expertiza si evaluare; "platile oficiale" pentru sondajul anului 2005 includ platile pentru serviciile de expertiza si evaluare si serviciile de notariat.

Circa 83% din companiile care au obtinut certificate de conformitate a echipamentului de sine statator au relatat ca echipamentul a fost însoțit de un certificat emis în tara de origine. Originea echipamentelor importate este foarte variata. În 34% din cazuri echipamentul a fost procurat din Uniunea Europeana si în 24% din cazuri – din Rusia.

5.3 Alte autorizatii pentru echipament

În perioada 2002-2004, aproximativ 7,4% din respondenti care au achizitionat echipament au fost nevoiti sa obtina unele autorizatii aditionale. Pentru obtinerea lor companiile au alocat în mediu 14,1 zile, iar costul lor a fost de 46\$ (14,8 zile si 91\$ pentru perioada 2001-2003).

Tabelul 25. Cheltuieli legate de obtinerea altor autorizatii

Tipurile de plati	Au efectuat plati, %		Suma medie, \$	
	2004	2005	2004	2005
Plati oficiale	77%	80%	83	46
Plati neoficiale	16%	0%	58	-

Trebuie de mentionat ca nu au fost mentionate careva plati neoficiale pentru obtinerea autorizatiilor aditionale.

5.4 Sumarul analizei

Pe parcursul perioadei 2002-2004 procedura de obtinere a certificatelor de conformitate a echipamentelor procurate a necesitat mai putin timp si bani. Dupa cum se observa din Tabelul 26, ponderea respondentilor care au suportat plati neoficiale s-a redus esential.

Tabelul 26. Compararea duratei si costurilor pentru obtinerea autorizatiilor pentru echipament

Tipurile de plati	2002	2003	2004	2005
Timpul pentru obtinerea certificatului de conformitate cu standardele R. Moldova, zile	14	21	23	13
Costurile medii, \$	135	196	278	62
Ponderea platilor oficiale, %	28	29	17	11
Timpul pentru obtinerea autorizatiilor aditionale, zile	25	17	15	14
Costul mediu al autorizatiilor aditionale, \$	162	221	91	46

Cerintele regulatorii fata de echipamente nu prezinta un obstacol pentru respondenti. Doar în câteva cazuri certificarea echipamentelor a fost necesara (6% din respondenti).

6. ACTIVITATILE DE IMPORT-EXPORT

6.1 Cadrul de reglementare

Documentul de baza care reglementeaza activitatea de import-export este Codul Vamal al Republicii Moldova (Legea nr. 1149-XIV din 20.07.2000). Alt document important care reglementeaza procedurile vamale este Hotarârea Guvernului nr. 207 din 26 februarie 2003 „Despre aprobarea regulamentelor cu privire la aplicarea regimurilor vamale”.

Pentru a efectua tranzactii economice externe, agentii economici din R. Moldova sunt obligati sa se înregistreze la Departamentul Vamal. Companiile au dreptul sa încheie contracte de import /export începând cu data înregistrării de stat.

Pentru înregistrarea la Departamentul Vamal de Stat, întreprinderea trebuie sa prezinte urmatoarele documente:

- a) cererea conform standardelor Departamentului Vamal;
- b) copia certificatului de înregistrare;
- c) copia certificatului privind codul statistic;
- d) contractul, factura si alte acte ce vizeaza cantitatea si valoarea bunurilor importate;
- e) Alte documente cerute de legislatia în vigoare.

Alte conditii care reglementeaza activitatile de export sunt stipulate în Legea Republicii Moldova nr. 1466-XIII din 29 ianuarie 1998 “Cu privire la reglementarea repatrierii de mijloace banesti, marfuri si servicii provenite din tranzactiile economice externe”. Plata pentru exportul bunurilor urmeaza a fi facuta timp de un an de la data livrării bunurilor sau 60 zile de la finisarea procesului tehnologic si cel puțin o data pe an pentru bunurile livrate conform contractelor de leasing. Bunurile importate trebuie receptionate în decursul unui an de la data efectuării plății

Conform prevederilor Codului Fiscal, Titlul III “Taxa pe valoarea adaugata”, nr.1415-XIII din 17 decembrie 1997, Inspectoratul Fiscal Central a emis la 30 decembrie 2002 “Instrucția privind restituirea taxei pe valoarea adaugata”. Conform acestei instructii platitorii de taxe sunt împartiti în trei categorii, în functie de gradul de credibilitate: înalt, mediu si redus. Procesul de restituire depinde de grupa din care face parte platitorul si de suma ce trebuie restituita. Procedurile de restituire a TVA sunt foarte complicate si necesita un numar mare de diverse documente, inclusiv rapoartele inspectiilor generale si tematice. În cazul întreprinderilor cu grad redus de credibilitate inspectia tematica este chiar obligatorie pentru a se lua decizia de restituire a TVA.

6.2 Tranzactii de import

Circa 34% din respondenti în ultimii trei ani au fost implicati în tranzactii de import, efectuând în mediu 18 tranzactii pe an. Ponderea companiilor exportatoare a crescut nesemnificativ fata de perioada precedenta (32%). Aproximativ 74% dintre ei au fost obligati sa obtina certificate de conformitate a bunurilor importate cu standardele Republicii Moldova.

6.2.1 Costurile de certificare a bunurilor importate

Pentru certificarea bunurilor importate, pe parcursul ultimilor trei ani, agentii economici intervievati au alocat 10,7 zile, ceea ce este cu 2 zile mai puțin decât în perioada 2001-2003. Cheltuielile legate

de aceste operatiuni au fost în anii 2002-2004 de 83\$, ceea ce este cu \$65 mai puțin ca în perioada precedenta (2001-2003). Pe parcursul ultimului an au scazut atât platile oficiale, cât și cele neoficiale. În același timp s-a micșorat și ponderea celor care au suportat platile neoficiale.

Tabelul 27. Costurile medii de obtinere a certificatelor de conformitate

Tipurile de plati	Perioada chestionarii		Suma medie, \$	
	Au efectuat plati, %		2004	2005
Plati oficiale	96%	91%	116	102
Plati neoficiale	24%	16%	55	38

Majoritatea importatorilor intervievați (90%), care au fost obligați să obțină certificate de conformitate cu standardele Republicii Moldova, dețineau certificate de conformitate cu cerințele din țara de origine.

6.2.2 Costurile vamale

Pe parcursul ultimilor trei ani, pentru procedurile vamale, companiile au cheltuit 3 zile, cifra rămânând neschimbată față de perioada 2001-2003. Costurile suportate de respondenți pe parcursul ultimilor trei ani au fost de 114\$, inclusiv amenzi, platile neoficiale și confiscări.

Tabelul 28. Costurile și timpul aferent unei proceduri vamale de import

Tipurile de plati	Perioada chestionarii		Suma medie, \$	
	Au efectuat plati, %		2004	2005
Zile	99	100	3.0	3.0
Plati oficiale \$	94	80	426	151
Penalitati (inclusiv confiscari), \$	5	5	752	180
Alte plati (inclusiv neoficiale), \$	33	23	130	55
Total costuri, \$	100	100	552	114

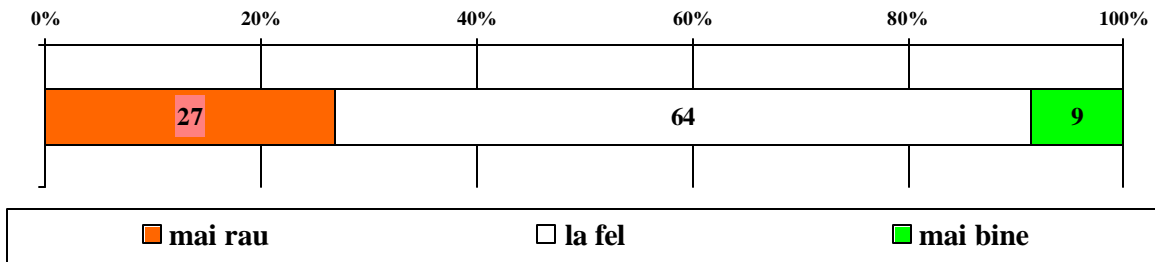
Pe parcursul ultimului an au scazut atât platile oficiale, cât și cele neoficiale.

6.2.3 Perceperea procedurilor de import

Aproximativ 35% din toți importatorii afirmă că au trecut în ultimii trei ani inspecția înainte de expediție. Ponderea lor a scăzut continuu în ultimii ani.

După cum se observă din Figura 16, o parte importantă din respondenți afirmă că pe parcursul ultimilor trei ani s-au înrăutățit simțitor condițiile privind importurile. Totuși, aproximativ 9% din toți importatorii menționează căreva îmbunătățiri în domeniu.

Figura 16. Percepția schimbărilor în procedurile de import

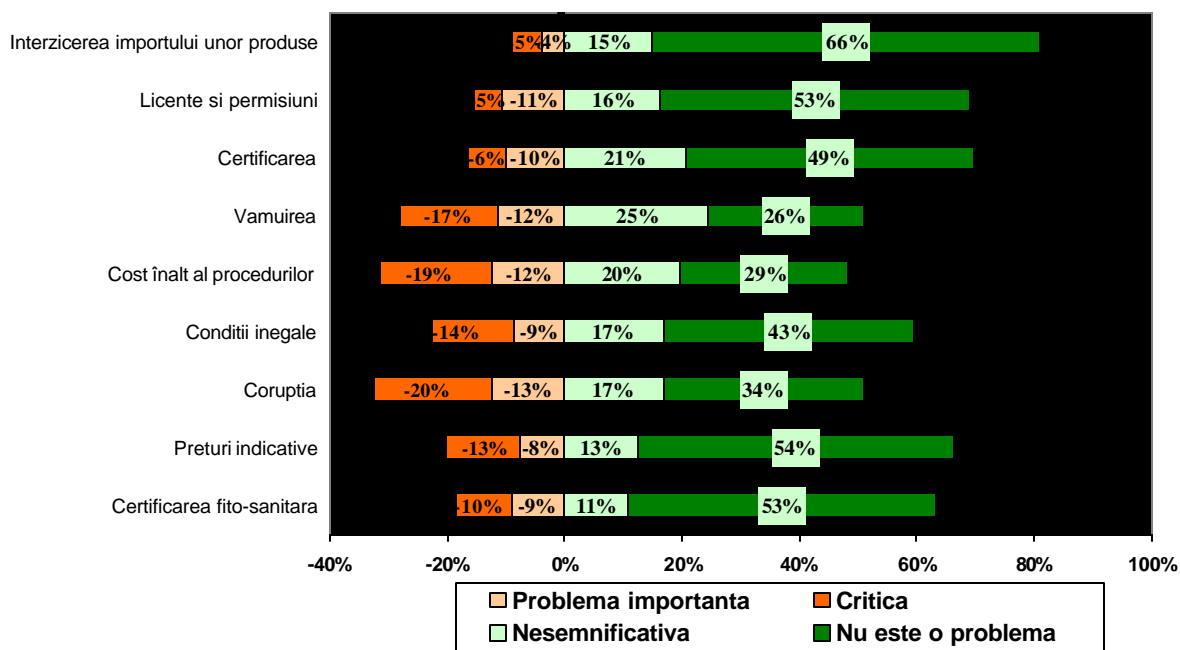
Importatorii au cele mai mari dificultăți la îndeplinirea formalităților vamale. Totuși, datele din Tabelul 29 arată unele îmbunătățiri în relațiile cu organele vamale. După cum se observă în Figura 17, costul procedurilor vamale și corupția de asemenea reprezintă bariere serioase pentru importatori.

Tabelul 29. Cele mai dificile probleme la import

Elementele	Perioada chestionarii	
	2004	2005
Interzicerile pentru importul anumitor tipuri de produse	1.5	1.7
Problemele referitor la primirea permisiunilor și licențelor	1.8	2.0
Problemele de certificare	2.2	2.0
Procedurile vamale	3.7	2.7
Tarife înalte pentru procedurile vamale		2.7
Condiții inegale pentru importatori		2.3
Corupția în vama		2.7
Preturi indicative la produse		2.1
Certificarea fitosanitară		2.1

Nota: problemele au fost evaluate în baza unei scări de la 1 la 5, unde 1 – nu sunt probleme și 5 – probleme serioase.

Figura 17. Perceperea dificultatilor aferente tranzactiilor de import

6.3 Tranzactii de export

Pe parcursul ultimilor trei ani, aproximativ 12% din agentii economici intervievati, au avut tranzactii de export (17% pe parcursul perioadei precedente), efectuând 23 de tranzactii pe an.

Dupa cum se vede Tabelul 30, majoritatea companiilor a u exportat în tarile CSI. D oar un numar mic de companii au exportat în România si în tarile Uniunii Europene.

Tabelul 30. Tarile unde s-au efectuat exporturi

Tara de destinatie	Ponderea în total export atori
C.SI.	64%
Uniunea Europeana	28%
România	28%
Altele	14%

6.3.1 Costurile procedurilor vamale

Pe parcursul ultimilor trei ani, pentru trecerea procedurilor vamale a fost nevoie de 2,2 zile, ceea ce este mai puțin fata de perioada anilor 2001-2003, dar asemanator cu perioada 2000-2002. Costurile suportate de respondenti au fost de 82\$ sau de doua ori mai mici decât în perioada 2001-2003. Situatia este asemanatoare celei din perioada anilor 2000-2002. Aceste costuri includ platile oficiale, amenzi, plati neoficiale , confiscari, însa nu includ taxele vamale.

Tabelul 31. Costurile si timpul aferent unei proceduri vamale de export

Indicatori	Perioada chestionarii		Suma medie, \$	
	Au efectuat plati, %		2004	2005
Zile	-	-	3.5	2.2
Plati oficiale (cu exceptia taxelor vamale), \$	74	84	136	99
Penalitati (inclusiv confiscari), \$	2	8	562	87
Alte plati (neoficiale), \$	30	9	98	29
Media costurilor totale, \$	-	-	223	82

6.3.2 Restituirea TVA

Circa 53% din exportatori au solicitat oficial restituirea TVA. De regula, companiile utilizeaza TVA pentru a achita alte taxe, procedura care este mai simpla decât restituirea ei. Datele din Tabelul 32 arata ca permisiunea Inspectoratului fiscal de a achita majoritatea taxelor utilizând TVA spre restituire face aceasta procedura tot mai atractiva (vezi Tabelul 32).

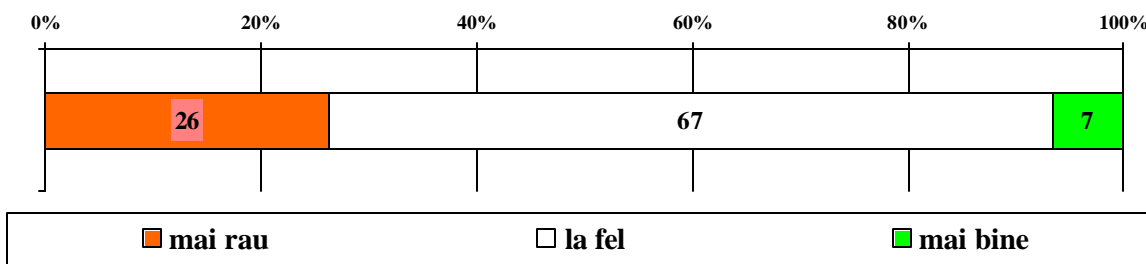
Tabelul 32. Restituirea TVA

Indicatori	Pondere a respondentilor, %		
	2003	2004	2005
Au primit 0% -100% din suma solicitata	95	78	13
Utilizeaza TVA pentru a achita alte taxe	5	22	87

6.3.3 Evaluarea procedurilor de export

O mare parte din companiile intervievate au constatat ca pe parcursul ultimului an conditiile de export au devenit mai putin favorabile (vezi Figura 18).

Figura 18. Evaluarea procedurilor vamale la export

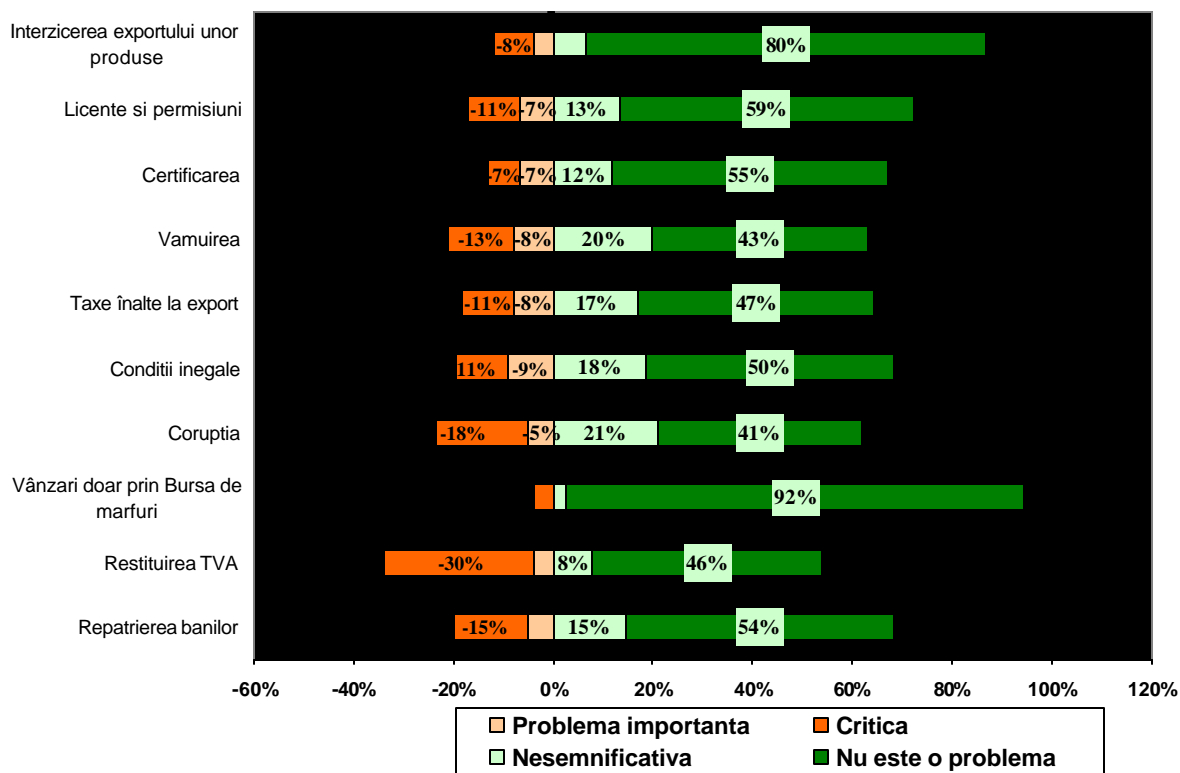

Repatrierea TVA si coruptia sunt privite ca cele mai mari probleme care îngreuneaza activitatea exportatorilor. Dupa cum arata Tabelul 33, problemele referitoare la procedurile vamale de asemenea sunt privite ca bariere importante în activitatea exportatorilor (problemele au fost evaluate prin utilizarea unei scari de la 1 la 5, unde 1 – nu sunt probleme si 5 - probleme serioase). Comparativ cu perioada precedenta, îmbunatatiri în conditiile de export nu s-au înregistrat.

Tabelul 33. Cauzele celor mai importante probleme referitoare la export

Indicatori	Perioada chestionarii		
	2003	2004	2005
Interziceri pentru exportul anumitor tipuri de produse	1.5	1.3	1.5
Probleme referitor la primirea permisivelor si a licentelor	1.8	1.7	2.0
Probleme de certificare conform legislatiei R. Moldova	2.0	1.9	2.0
Problemereferitor la procedurile vamale	3.2	2.2	2.3
Cost înalt al procedurilor vamale	3.2	2.0	2.2
Conditii inegale în cadrul procedurilor vamale	-	-	2.1
Coruptia în vama	-	-	2.4
Necesitatea vânzării produselor doar prin intermediul Bursei de marfuri	-	-	1.2
Probleme cu restituirea TVA	3.9	2.7	2.6
Probleme cu repatrierea banilor în timpul stabilit de BNM	3.5	2.3	2.1

Figura 19. Perceperea de catre exportatori a dificultatilor privind procedurile de export

6.4 Sinteza analizei

Analiza tendintei procedurilor de import-export (vezi Tabelul 34), arata ca timpul si costurile pentru a trece procedurile vamale s-au redus pe parcursul ultimului an. Atât timpul, cât si costul sunt mai mici decât în Ucraina.

Tabelul 34. Evoluția procedurilor și reglementărilor pentru procedurile de import-export

Indicatori	Perioada chestionării				Ucraina
	2002	2003	2004	2005	
Durata procedurilor vamale la import, zile la o tranzacție	4.3	2.7	3.0	3.0	4.9
Costurile procedurilor vamale la import, \$ pentru o tranzacție	n/a	400	552	114	132
Durata procedurilor vamale la export, zile la o tranzacție	4.4	1.7	3.5	2.2	3.2
Costurile procedurilor vamale la export, \$ pentru o tranzacție	78	104	223	82	157

După cum a fost menționat mai sus, tot mai mulți exportatori preferă să achite alte taxe utilizând suma TVA care trebuie să fie restituită. Aceasta se datorează faptului că procedurile de "achitare" a taxelor utilizând TVA de recuperat au devenit mult mai flexibile, iar șansa de restituire a TVA pentru companiile mici este foarte mică.

7. CERTIFICAREA BUNURILOR SI A SERVICIILOR

7.1 Cadrul de reglementare

Legea nr. 590-XIII din 22 septembrie 1995 “Cu privire la standardizare” stipuleaza ca certificarea si standardizarea sunt obligatorii în cazurile prevazute de legislatie. Lista bunurilor si serviciilor supuse certificarii este determinata de acte normative si nu prin lege. În Moldova exista 2 tipuri de certificare: obligatorie si voluntara. Bunurile ce pot pune în pericol viata, sanatatea si proprietatea individuala a cetatenilor, precum si mediul, sunt supuse certificarii obligatorii în conformitate cu Sistemul National de Standardizare al Republicii Moldova.

Lista bunurilor si serviciilor supuse certificarii este elaborata de catre Departamentul Standardizare si Metrologie.

7.2 Costurile de certificare

Circa 32% dintre toti agentii chestionati au certificat bunuri, cu mult mai putin decât în perioada precedenta (46%).

Agentii economici, care certifica produse fabricate în serie, trec procedurile de certificare de 1,4 ori pe an. Agentii economici, care trebuie sa certifice loturi individuale de bunuri, anual trec procedurile de certificare de 6,7 ori.

Dintre toti respondentii ce certifica produse, aproximativ 35% certifica produse fabricate în serie, iar 65% - loturi individuale de bunuri.

Timpul mediu alocat de companiile intervievate, pentru certificarea loturilor de bunuri este de 10,4 zile. Fata de perioada precedenta aceasta durata s-a redus foarte putin. Timpul alocat pentru certificarea bunurilor fabricate în serie este de 15,6 zile, ceea ce este cu 22% mai putin decât în anul precedent.

Costurile de certificare a bunurilor fabricate în serie constituie aproximativ 163\$, iar costurile pentru certificarea loturilor individuale de bunuri constituie 111\$ pentru o singura certificare.

Tabelul 35. Costurile de certificare

Indicatori	Produse fabricate în serie			Loturi individuale de bunuri		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Timpul necesar pentru certificare, zile	14.8	20.3	15.6	11.2	12.2	10.4
Costuri, \$	347	198	163	152	200	111

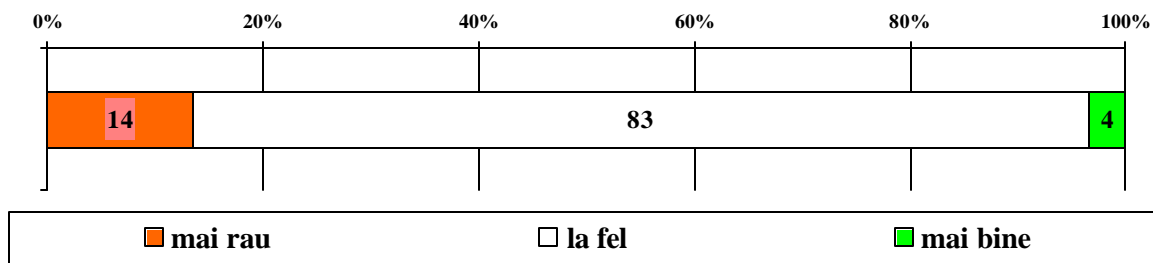
Conform datelor din Tabelul 36, platile oficiale si platile pentru expertiza si evaluare constituie majoritatea dintre platile efectuate pe durata procedurii de certificare.

Tabelul 36. Costurile medii de certificare

Indicatori	Au efectuat plati, %	Produse fabricate în serie, \$	Loturi individuale de bunuri, \$
Plati oficiale	95%	126	91
Plati pentru expertiza si evaluare	53%	86	40
Plati pentru servicii de notariat	5%	5	20
Plati juristilor si intermediarilor	2%	-	-
Cheltuieli de transport	26%	11	33
Defalcari "benevole"	4%	-	36
Plati neoficiale	13%	37	38

7.3 Perceptia procedurilor de certificare

Dupa cum se observa din Figura 18, majoritatea dintre companiile intervievate au mentionat ca pe parcursul ultimului an conditiile de certificare nu s-au schimbat esential.

Figura 20. Evolutia schimbarilor în conditiile si procedurile de certificare

Conform datelor prezentate în Tabelul 37, costul procedurilor de certificare este cea mai mare problema întâlnita în procesul de certificare.

Tabelul 37. Problemele întâlnite în procesul de certificare

Probleme	Ponderea
Proceduri îndelungate de obtinere a certificatelor	2,64
Tarife înalte pentru obtinerea certificatelor	2,97
Cerinte înalte fata de produsele companiei	2,47

7.4 Sinteza analizei

Aproximativ 32% din agentii economici intervievati au fost obligati sa-si certifice produsele. Datele obtinute pe parcursul prezentului sondaj, sunt considerabil mai mici decât cele obtinute în sondajul precedent (vezi Tabelul 38), dar sunt comparabile cu cele din Ucraina.

Tabelul 38. Evolutia procedurilor de certificare a produselor

Indicatori	Perioada chestionarii				Ucraina ³
	2002	2003	2004	2005	
Timpul de obtinere a unui certificat pentru produse fabricate în serie, zile	19.1	14.8	20.3	15.6	11.6
Costurile pentru a obtine un certificat pentru produse fabricate în serie, \$	255	347	198	163	178
Timpul de obtinere a unui certificat pentru loturi individuale de bunuri, zile	12.7	11.2	12.2	10.4	11.6
Costurile pentru a obtine un certificat pentru loturi individuale de bunuri, \$	229	152	200	111	178

Figura 21. Evolutia certificarii produselor fabricate în serie

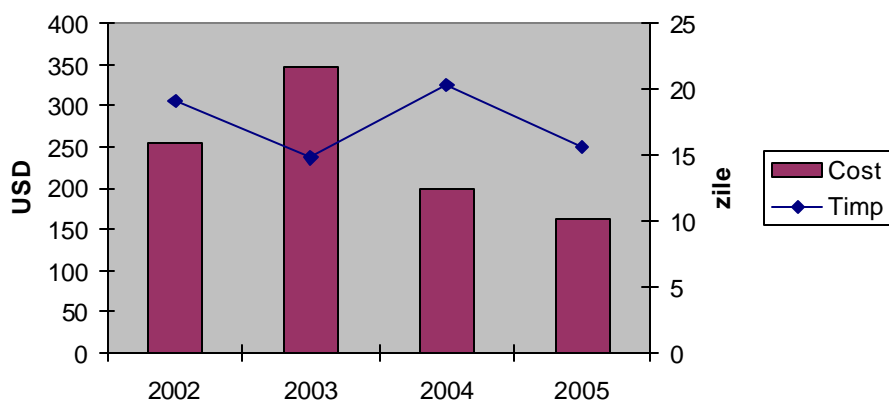
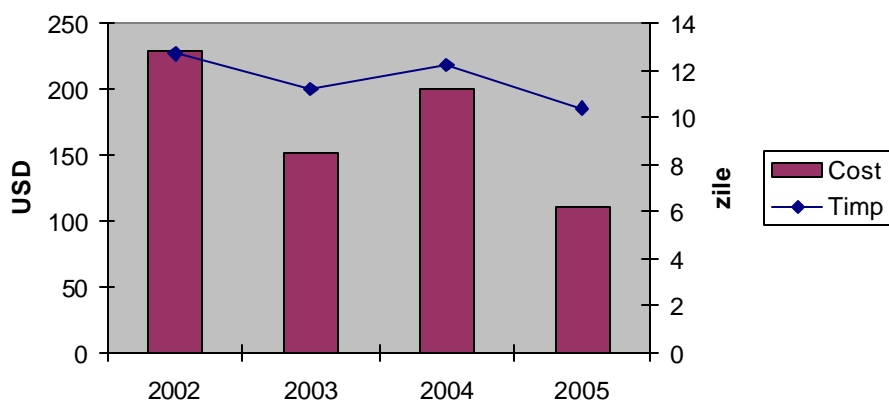

Figura 22. Evolutia certificarii loturilor individuale de bunuri

³Datele pentru Ucraina nu au fost calculate separat pentru produsele fabricate în serie și pentru loturile individuale de bunuri

8. CERTIFICAREA SANITARA

8.1 Cadrul de reglementare

Legea nr.1513-XII din 16 iunie 1993 “Privind asigurarea igienico-epidemiologica a populatiei” stipuleaza ca agentii chimici si biologici, de productie locala sau importati, ce prezinta pericol pentru sanatatea publica, precum si bunurile industriale sau de consum, inclusiv produsele alimentare, sunt supuse certificarii igienice. Centrele de Medicina Preventiva trebuie sa elibereze certificate igienice în baza analizelor de laborator.

8.2 Procedura de certificare

Din toti agentii economici, 70% au trecut prin procedura de certificare sanitara. Agentii economici intervievati, sunt obligati sa treaca prin procedurile de certificare igienica, în mediu de 1,6 ori pe an.

Timpul mediu alocat de companiile intervievate, pentru obtinerea autorizatiei sanitare este de 13 zile, ceva mai puțin decât în 2003.

În anul 2004, costurile de obtinere a autorizatiei sanitare constituiau aproximativ 59\$, sau cu 19% mai puțin decât în 2003.

Tabelul 39. Costurile medii suportate de agentii economici intervievati pentru a obtine o autorizatie sanitara

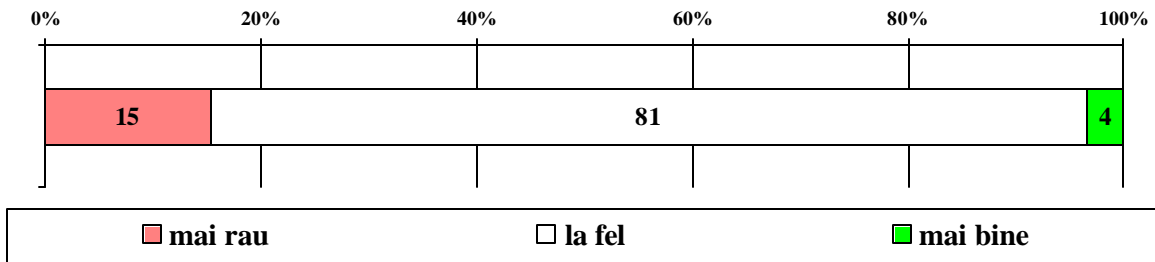
Indicatori	Perioada chestionarii		Suma, \$	
	Au efectuat plati, %		2004	2005
Plati oficiale	98	99	61	53
Plati pentru servicii de notariat	6	4	9	11
Plati juristilor si intermediarilor	1	1	34	-
Cheltuieli de transport	21	17	13	10
“Defalcari benevole”	7	4	30	33
Plati neoficiale	19	16	37	33
Total costuri, \$	-	-	73	59

Pe parcursul ultimului an platile neoficiale pentru obtinerea certificatului sanitar s-au micșorat. De asemenea, s-a redus si ponderea respondentilor care au efectuat plati neoficiale.

8.3 Perceptia procedurii de obtinere a autorizatiei sanitare

Dupa cum se observa din Figura 23, majoritatea din companiile intervievate au mentionat ca pe parcursul ultimului an procesul de certificare nu s-a schimbat esential.

Figura 23. Schimbari în procesul de obtinere a autorizatiei sanitare

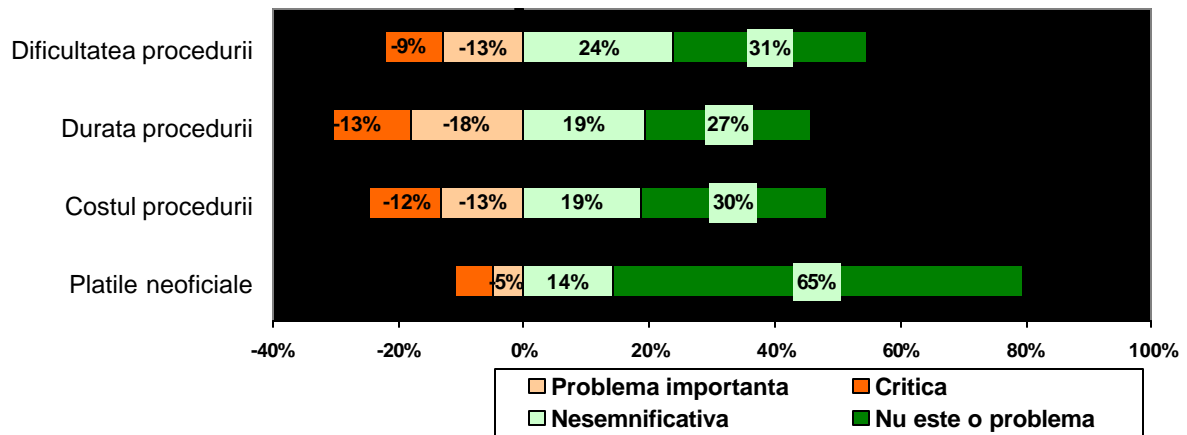

Conform datelor prezentate în Tabelul 40 și Figura 24, durata mare a procedurilor de obtinere a autorizatiilor sanitare este cea mai importanta problema întâlnita de catre respondenti.

Tabelul 40. Problemele întâlnite în procesul de obtinere a autorizatiilor sanitare

Probleme	Ponderea
Proceduri de reglementare complicate	2.45
Durata lunga a procedurii	2.71
Costul înalt de obtinere a autorizatiilor sanitare	2.59
Plati neoficiale exagerate	1.72

Figura 24. Problemele întâlnite în procesul de obtinere a autorizatiilor sanitare

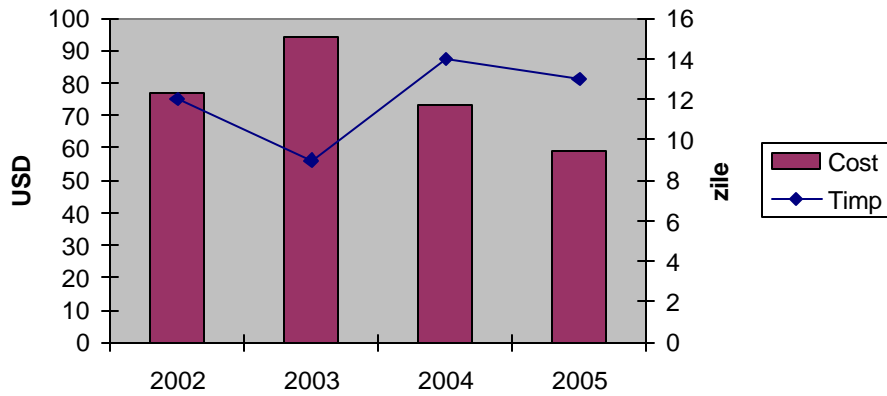
8.4 Sinteza analizei

Dupa cum se observa din Tabelul 38 și Figura 25, durata obtinerii autorizatiei sanitare ramâne practic la nivelul anului precedent și este mult mai mare ca în Ucraina. Costurile pentru obtinerea acestor autorizatii s-au redus considerabil în comparatie cu anul precedent, dar înca ramân puțin mai mari decât cele din Ucraina.

Tabelul 41. Evolutia procedurilor de obtinere a autorizatiei sanitare

Indicatori	Perioada de chestionare				Ucraina
	2002	2003	2004	2005	
Timpul de obtinere a unei autorizatii sanitare, zile	12	9	14	13	9
Costurile pentru a obtine o autorizatie sanitara, \$	77	94	73	59	57

Figura 25. Evolutia procedurilor de obtinere a autorizatiei sanitare

9. INSPECTII

9.1 Cadrul de reglementare

Pentru a reduce numarul excesiv de inspectii asupra agentilor economici, Guvernul a adoptat la data de 1 aprilie 2003 Hotarârea Guvernului nr. 395 privind reglementarea controalelor. În conformitate cu aceasta Hotarâre, organele de control vor organiza activitatea de supraveghere si control a întreprinderilor dupa cum urmeaza :

- ? Maximum un control pe parcursul a doi ani calendaristici, pentru a verifica rezultatele activitatii economico-financiare;
- ? Maximum un control pe parcursul unui an calendaristic, pentru a verifica respectarea de catre întreprinderile producatoare de marfuri a normelor si conditiilor tehnice, tehnologice, igienice, ecologice, de organizare a muncii si de alt ordin.

9.2 Numarul si durata inspectiilor

În anul 2004, un agent economic din R. Moldova a fost inspectat de 11,4 ori, ceea ce este cu 7 inspectii mai putin ca în anul 2003. Inspectorii s-au aflat 19 zile în mediu pe an la o singura companie, sau cu 8 zile mai putin ca în anul precedent. Aproximativ 4,4% din companiile intervievate au raportat ca nu au fost inspectate.

Numarul mediu si durata inspectiilor, în functie de organele de control, sunt prezentate în Tabelul 42. Practic toate organele de control au redus frecventa inspectiilor, însa durata inspectiilor sa schimbat nesemnificativ pe parcursul ultimului an.

Tabelul 42. Numarul si durata medie a inspectiilor

Perioada de chestionare Organele de control	Ponderea raspunsurilor obtinute, %		Frecventa		Numarul de zile la o vizita	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Inspectoratul fiscal	78	75	2.5	2.1	3.9	4.7
Serviciul de pompieri	77	70	2.8	1.8	1.0	0.9
Serviciul sanitar epidemiologic	70	59	4.1	3.5	0.9	0.9
Politia	55	48	5.9	5.5	1.2	0.9
Organele de monitorizare a preturilor	17	16	3.2	3.0	0.9	1.0
Organele de monitorizare a standardelor	38	39	3.7	1.8	1.2	1.5
Organele de control ecologic	48	38	3.1	2.0	1.1	0.9
Organele de licentiere	29	22	3.9	1.3	1.0	0.9
CCCEC	50	38	3.4	2.1	2.2	2.7
Alte ministere si departamente	18	17	2.1	1.6	1.8	1.2
Autoritatile locale	27	20	3.4	2.4	0.9	0.9
Inspectia muncii	-	53	-	1.4	-	1.2

9.3 Cheltuieli suportate în urma inspectiilor

Cheltuieli medii suportate în urma inspectiilor constituie 99\$. Aceste costuri includ amenzi (83\$) si plati neoficiale. Doar 12% din respondenti au declarat ca au platit mita egala, în mediu, cu 16\$. În Tabelul 43, sunt prezentate costurile medii rezultate în urma inspectiilor efectuate de diverse organe de control de stat.

Tabelul 43. Costurile medii suportate în urma inspecțiilor pe parcursul ultimului an

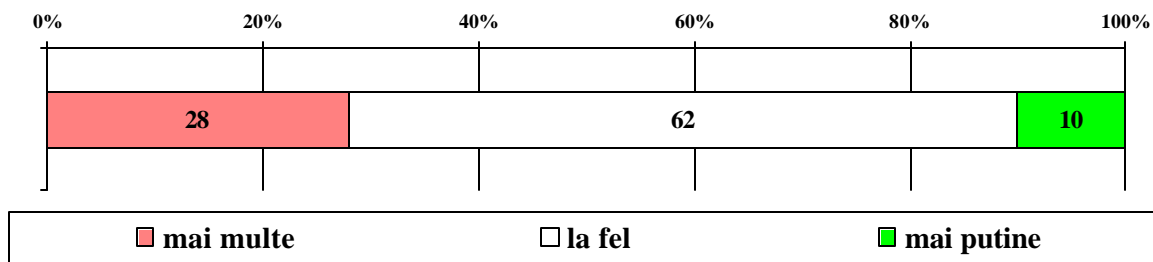
	Amenzi		Plati neoficiale	
	Au efectuat plati, %	Suma, \$	Au efectuat plati, %	Suma, \$
Inspectoratul fiscal	36,5	263	6,7	122
Serviciul de pompieri	9,0	14	5,3	22
Serviciul sanitar epidemiologic	8,5	44	4,1	26
Politia	13,1	45	4,8	67
Organele de monitorizare a preturilor	2,0	-	1,0	0
Organele de monitorizare a standardelor	6,7	168	1,7	0
Organele de control ecologic	6,3	41	3,0	47
Organele de licentiere	2,3	-	0,8	0
CCCEC	15,8	176	9,4	109
Alte ministere si departamente	8,8	-	2,9	0
Autoritatile locale	1,6	-	9,0	119
Inspectia muncii	16,5	19	3,4	24

Agentii economici sunt amendati cel mai des de catre Inspectoratul Fiscal (36,5% din cazuri) si CCCEC (15,8% din cazuri).

9.4 Perceptia numarului de inspectii si a problemelor

Dupa cum se observa din Figura 26, majoritatea din companiile intervievate considera ca nu s-au schimbat semnificativ conditiile referitoare la inspectii în comparatie cu anul precedent. Cu toate acestea, 28% din respondenti mentioneaza ca numarul de inspectii s-a marit fata de anul precedent.

Figura 26. Evolutia numarului de inspectii

Majoritatea agentilor economici considera ca inspectorii au o atitudine preconceputa si doar o mica parte din ei cred ca angajatii publici nu au careva interese când verifica activitatea economica (vezi Tabelul 44).

Tabelul 44. Obiectivitatea angajatilor publici

	Da	Partial	Nu	Nu stiu
Toate întreprinderile sunt tratate la fel în fata legii	15%	21%	57%	7%
Legea este aplicata selectiv	53%	25%	11%	11%

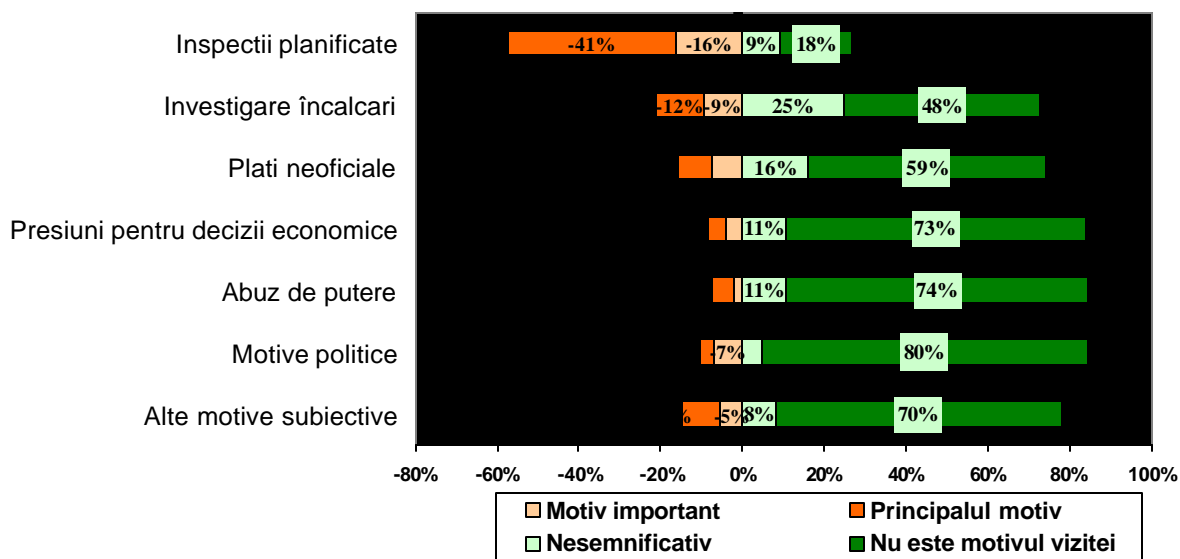
Datele din Tabelul 45 si Figura 27 arata ca agentii economici considera vizitele inspectorilor ca fiind „programate si legal justificate”, în pofida faptului ca majoritatea dintre ei considera ca legea nu este aplicata la fel.

Tabelul 45. Motivul vizitei inspectorilor

Motivul	Ponderea
Au fost inspectii justificate, planificate anterior	3.5
Investigarea unor încălcari	2.2
Primirea de mita si “contributii voluntare”	1.3
Încercarea de a face presiuni asupra conducerii pentru a lua careva decizii economice	1.6
Abuzul de putere pentru o concurenta neloiala	1.6
Motive politice	1.5
Alte motive subiective	1.8

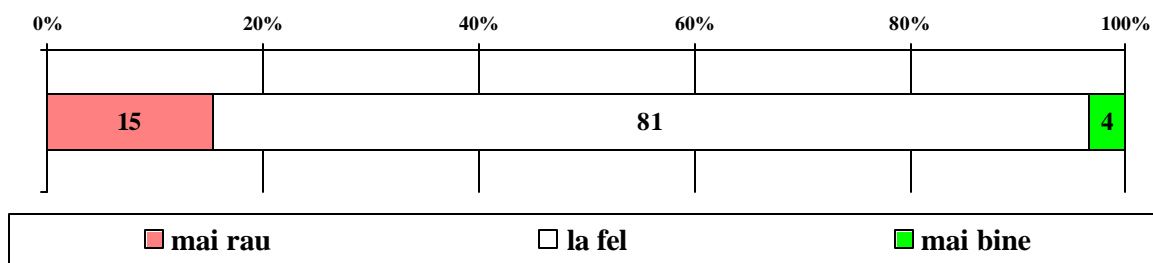
Nota: motivele au fost evaluate în baza unei scari de la 1 la 5, unde 1 – nu sunt probleme si 5 – probleme serioase

Figura 27. Motivul vizitei inspectorilor

Majoritatea respondentilor cred ca procedurile privind vizitele din partea inspectorilor nu s-au modificat pe parcursul ultimului an. Circa 15% din respondenti considera, însa, ca situatia s-a înrauttit (vezi Figura 28).

Figura 28. Evolutia procedurilor privind inspectiile

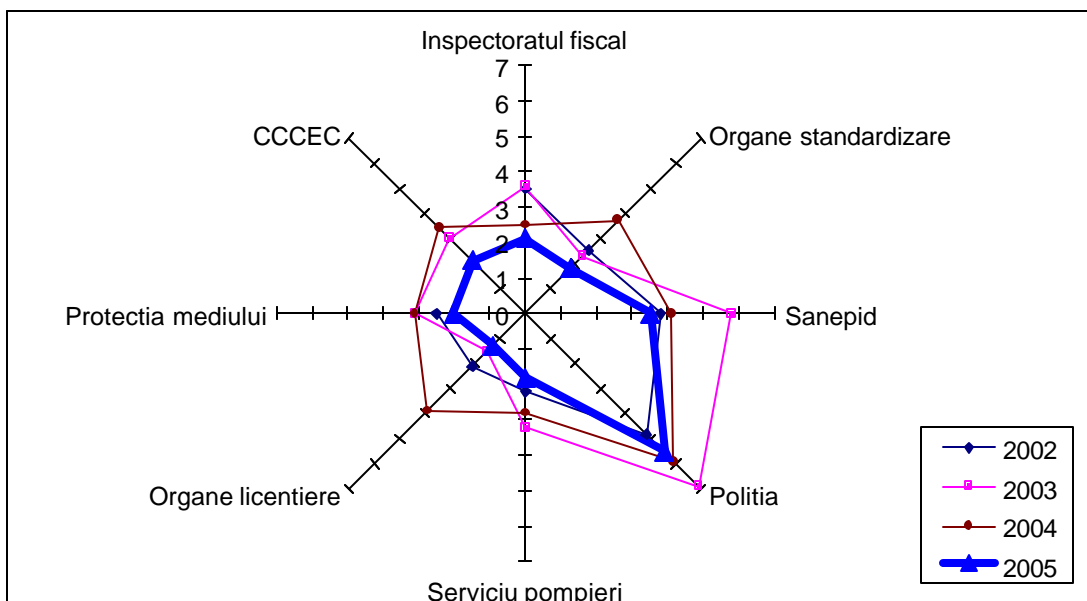
9.5 Sinteza analizei

Cel mai des agentii economici sunt supusi inspectiilor efectuate de politie, însa frecventa lor s-a redus putin pe parcursul ultimului an (Tabelul 46 si Figura 29). Inspectiile efectuate de catre serviciul sanitar epidemiologic au o tendinta similara, însa frecventa lor este înca desul de mare. Numarul de inspectii efectuate de catre serviciile de pompieri, departamentul de standardizare si metrologie, organele de control ecologic si organele de licentiere s-a redus semnificativ.

Tabelul 46. Evolutia frecventei inspectiilor

Perioada chestionarii	2002	2003	2004	2005
Organele de control				
Inspectoratul fiscal	3.5	3.6	2.5	2.1
Serviciul sanitar epidemiologic	3.8	5.8	4.1	3.5
Serviciul de pompieri	2.2	3.2	2.8	1.8
Organele de monitorizare a standardelor	2.5	2.3	3.7	1.8
Organele de control ecologic	2.5	3.1	3.1	2.0
Organele de licentiere	2.1	1.5	3.9	1.3
Politia	4.8	6.9	5.9	5.5
CCCEC	-	3.0	3.4	2.1

Figura 29. Frecventa inspectiilor pe parcursul ultimilor ani

Dupa cum arata datele din Tabelul 47, durata si frecventa inspectiilor s-au redus pe parcursul ultimilor ani. Rezultatele obtinute în cadrul sondajului efectuat în 2005 confirma aceasta tendinta. Timpul alocat de inspectori pentru o companie s-a redus de la 93 la 19 zile pe an în perioada 2001-2004.

De asemenea, s-au redus în perioada 2001-2004 si costurile rezultate în urma vizitelor inspectorilor. Media costurilor totale pe parcursul sondajului precedent a fost calculata numai pentru agentii economici care au raportat asemenea plati. Astfel, pentru a avea date comparabile, rezultatele obtinute în urma sondajului din anul 2004 au fost ajustate. Pentru ajustarea datelor din perioada anilor 2002 si 2003 nu au fost disponibile date.

Cheltuielile totale rezultate în urma inspectiilor au atins un nivel mai mic decât în Ucraina (99\$ fata de 123\$). Frecventa inspectiilor a ramas, totusi, mai înalta.

Tabelul 47. Evolutia inspectiilor

Perioada chestionarii	2002	2003	2004	2005	Ucraina
Indicatori					
Numarul mediu de inspectii la o întreprindere	16.6	19.5	18.1	11.4	10.0
Numarul de zile pe an la o întreprindere	93	48	27	19	-
Amenzi platite anual	\$1,418	\$1,280	\$683	\$83	\$123 ⁴
Amenzi platite anual, date ajustate	lipsesc date	lipsesc date	\$341	\$83	

⁴ Datele reprezinta costul total al inspectiilor

10. IMPOZITE

10.1 Cadrul de reglementare

Principalul document care reglementeaza sistemul fiscal din R. Moldova este Codul Fiscal aprobat la 24.04.1997 si completat în anii urmasori. La moment el cuprinde opt titluri:

1. Informatii generale despre sistemul fiscal
2. Impozitul pe venit
3. Taxa pe valoarea adaugata
4. Accizele
5. Administrarea impozitelor
6. Impozitul pe bunurile imobiliare
7. Impozitele locale
8. Taxa pe resursele naturale.

10.2 Numarul de impozite

Un agent economic plateste în total 8,25 impozite , fata de 8,5 impozite în 2004.

Pentru a asigura achitarea la timp a tuturor impozitelor , 89,2% din respondenti angajeaza contabili pe salariu deplin. Unele companii angajeaza contabili din exterior (vezi Tabelul 48).

Tabelul 48. Resursele necesare pentru a asigura achitarea la timp si corecta a impozitelor

Resurse	Perioada chestionarii	2004	2005
Contabili, pe salariu deplin		84,7%	89,2%
Numarul de contabili angajati pe salariu deplin		2,1	1,4
Contabili prin cumul		7,1%	9%
Duc evidenta impozitelor de sine statator		5,2%	4,5%

Aproximativ 86% din toti respondenti afirma ca achita integral toate impozitele. Celelalte 14% mentioneaza ca achita în mediu 69% din toate impozitele prevazute.

Agentii economici din regiunea de nord a Moldovei utilizeaza mai putine metode pentru diminuarea impozitelor decât cei din centru (inclusiv Chisinau).

Tabelul 49. Achitarea impozitelor distribuit dupa regiuni

Regiunea	Ponderea respondentilor care achita toate taxele, %	Ponderea medie de achitare a taxelor de catre ceilalti respondenti, %
Chisinau	87	64
Nord	91	92
Centru-Nord	90	80
Centru	80	77
Sud	88	68
TOTAL	86	69

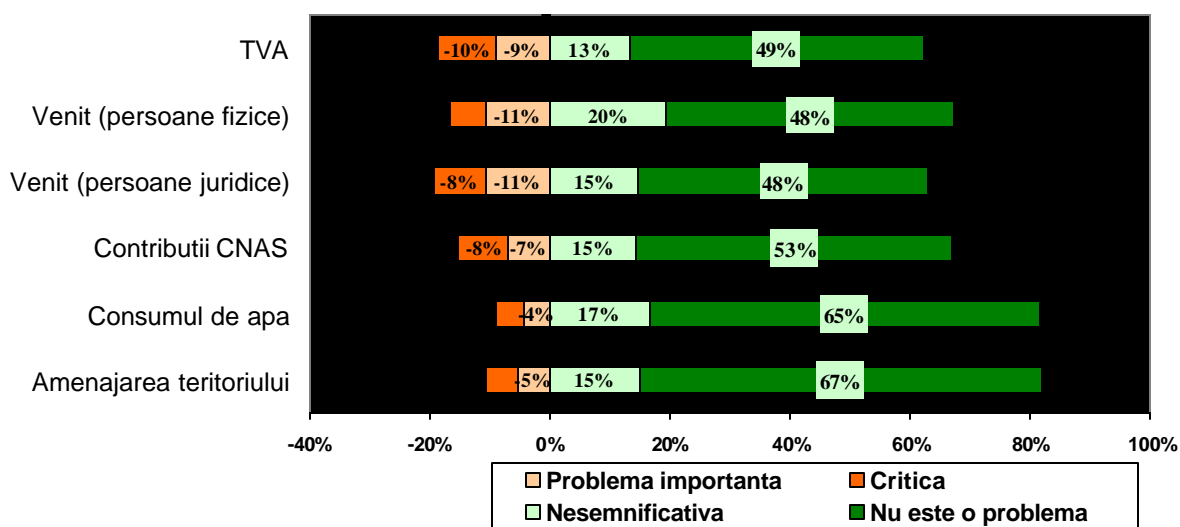
10.3 Principalele probleme în achitarea impozitelor

Dupa cum mentioneaza respondentii (vezi Tabelul 50 si Figura 30), sistemul de impozitare nu creeaza probleme serioase. Doar 10-12% au întâlnit probleme la achitarea diferitor impozite.

Tabelul 50. Impozitele care genereaza mai multe probleme

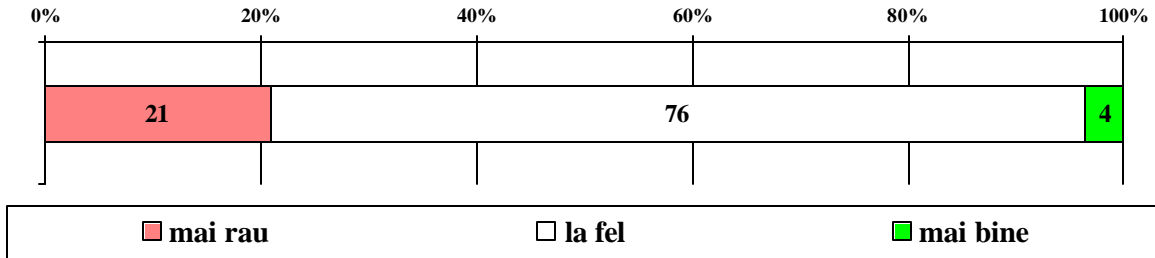
Problemele	Ponderea
Taxa pe valoarea adaugata	2.17
Impozitul pe venitul persoanei fizice	2.06
Impozitul pe venitul companiei	2.16
Contributii la Casa nationala a asigurarilor sociale	2.04
Impozitul pe consumul de apa	1.67
Impozitul pentru amenajarea teritoriului	1.67

Figura 30. Impozitele care genereaza mai multe probleme

Dupa cum se observa din Figura 31, putini agenti economici au mentionat careva îmbunatatiri în sistemul de impozitare. Majoritatea dintre ei nu au simtit în general careva modificari, iar 21% afirma ca situatia s-a înrautatit.

Figura 31. Evolutia sistemului de impozitare

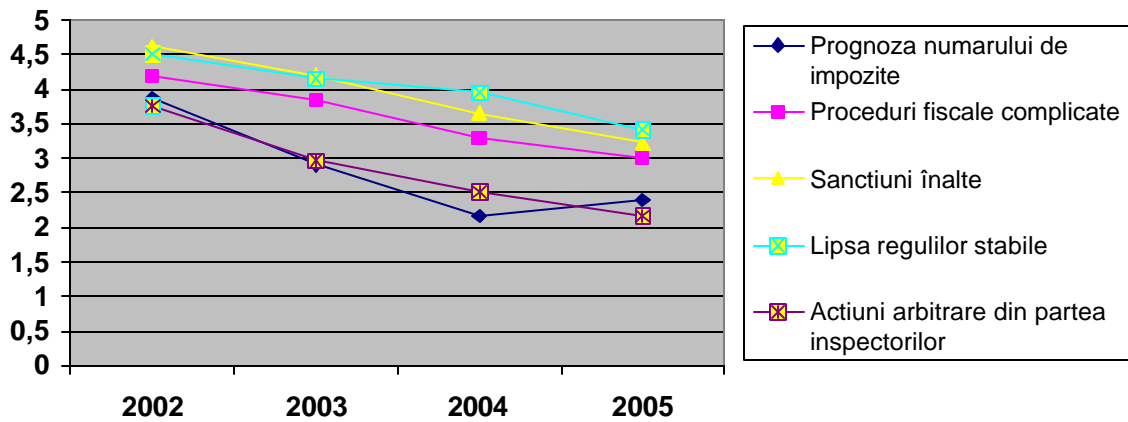

Respondentii care au participat în sondaj au fost rugati sa evalueze problemele legate de procedurile de impozitare prin acordarea unui punctaj de la 1 la 5. Cele mai serioase probleme sunt instabilitatea legislatiei fiscale, penalizarea severa a erorilor privind plata impozitelor, complexitatea si neclaritatea în procedura de calculare a impozitelor. Cu toate acestea, se observa o evolutie pozitiva a perceptiei întreprinderilor referitor la sistemul fiscal (vezi Tabelul 51 si Figura 32).

Tabelul 51. Probleme întâlnite în sistemul de impozitare

Probleme	Perioada de chestionare	
	2004	2005
Imposibilitatea de a prognoza pe viitor numarul de impozite	2.17	2.40
În ansamblu, proceduri fiscale si contabile complicate si neclare	3.29	3.02
Sanctiuni înalte pentru greseli	3.65	3.23
Lipsa regulilor stabile	3.95	3.42
Dependenta deplina de inspectorii fiscali, lipsa de respect	2.51	2.17
Nivelul înalt al impozitelor	-	2.96
Plati neoficiale exagerate	-	1.72

Figura 32. Evolutia sistemului de impozitare evaluat de respondenti

10.4 Sinteza analizei

Majoritatea respondentilor nu au sesizat careva îmbunatatiri în mediul de impozitare pe parcursul ultimului an. Circa 21% din respondenti cred ca lucrurile merg prost si doar o mica parte din respondenti au mentionat careva îmbunatatiri în sistemul de impozitare.

Cele mai serioase probleme sunt instabilitatea legislatiei fiscale, ratele înalte ale impozitelor si penalizarea severa pentru erori involuntare. Pe parcursul ultimului an impactul problemelor mentionate s-a micșorat.

Tabelul 52. Compararea sistemului de administrare a impozitelor

Indicatori	Perioada chestionarii				Ucraina
	2002	2003	2004	2005	
Numarul mediu de impozite	10.0	8.6	8.5	8.3	9.1
Numarul de contabili angajati permanent	2.3	2.5	2.1	1.4	2.2

11. REGLEMENTAREA PRETURILOR

11.1 Cadrul de reglementare

Legea nr. 105-XV din 13 martie 2003 “Privind protectia consumatorilor”, Legea nr. 906-XII din 29 ianuarie 1992 “Privind limitarea activitatii monopoliste si dezvoltarea concurentei”, Hotarârea Guvernului nr. 547 din 4 august 1995 “Cu privire la masurile de coordonare si reglementare de catre stat a preturilor”, Legea nr. 1308-XIII din 25 iulie 1997 ”Privind pretul normativ si modul de vânzare-cumparare a pamântului” si Legea Bugetului de Stat sunt actele legislative principale în domeniul reglementarii formarii preturilor.

Majoritatea produselor pot fi comercializate la preturi libere. Statul își pastreaza dreptul de reglementare a preturilor asupra pamânturilor si bogatiilor subpamântene; vânzarii combustibilului de catre compania de stat “Moldova-Combustibil”; serviciilor de transport (cu exceptia taximetrelor si transportului de uz comun); serviciile pentru lucrarile de inventariere tehnica a cladirilor, masurarea si evidenta terenurilor; servicii de telecomunicatii, telegrafice, servicii postale prestate populatiei; metale pretioase si aliaje; medicamente si servicii medicale; transportul feroviar, la traficul de marfuri; serviciul de alimentare cu apa si evacuarea apelor uzate; servicii funerare; servicii pentru încălzire centralizata si aprovizionare cu apa fierbinte; tarifele pentru chirie; gaze naturale; energie termica si electrica.

Pentru unele produse cu impact socialsemnificativ, sunt stabilite limite pentru adaosul comercial.

11.2 Nivelul controlului în domeniul formarii preturilor

Datele obtinute în urma sondajului arata ca 33% din respondenti sunt afectati de reglementarea preturilor, aceasta cota a crescut continuu pe parcursul ultimilor ani (31% în 2004, 28% în 2003 si 19% în 2002). Aproximativ 20,5% din preturi sunt reglementate de catre stat.

11.3 Perceptia reglementarii preturilor

Cel mai des, statul recurge la limitarea adaosului comercial în procesul de reglementare a preturilor (vezi Tabelul 53).

Tabelul 53. Metodele de interventie a statului în formarea preturilor

Metode	Ponderea
Prin limitarea profitabilitatii	17.6%
Prin limitarea preturilor	32.2%
Prin limitarea adaosului comercial	50.2%

11.4 Organele de stat ce exercita controlul asupra formarii preturilor

Conform datelor obtinute în urma sondajului (vezi Tabelul 54), controlul preturilor de obicei este efectuat de catre Inspectoratul Fiscal si diferite ministere si departamente.

Tabelul 54. Organele de stat care exercita controlul asupra preturilor

Organul de control	2005
Inspectoratul Fiscal	53.2%
Ministerul Finantelor	15.6%
Organele antimonopol	4.9%
Organele de licentiere	4.9%
Alte ministere si departamente	41.5%
Autoritatile locale	16.1%
Departamentul de comert	17.1%
ANRE	2.4%

11.5 Sinteza analizei

Aproximativ o treime din agentii economici intervievatii sunt supusi procedurii de reglementare a preturilor. Ponderea agentilor economici supusi reglementarii preturilor a crescut în comparatie cu anul precedent. De obicei reglementarea preturilor este efectuata prin limitarea adaosului comercial.

Tabelul 55. Reglementarea preturilor în Republica Moldova

	2002	2003	2004	2005
Ponderea agentilor economici supusi reglementarii preturilor	19%	28%	31%	33%
Ponderea preturilor reglementate de catre stat	19.2%	15.8%	17.2%	20.5%

12. REGLEMENTAREA RELATIILOR DE MUNCA

12.1 Cadrul de reglementare

Principalele documente legislative care reglementeaza relatiile de munca sunt Codul Muncii Republicii Moldova (Legea nr. 154-XV din 28 martie 2003), Legea nr. 847-XV din 14 februarie 2002 „Privind salarizarea”, Hotarârea Guvernului nr. 198 din 12 martie 2001 ”Privind aprobarea contractului colectiv de munca”, Hotarârea Guvernului nr. 152 din 19 februarie 2004 ”Cu privire la salariul tarifar pentru categoria I de calificare a angajatilor din unitatile cu autonomie financiara si cuantumul sporului de compensare pentru munca prestata în conditii nefavorabile”.

12.2 Disponibilitatea fortei de munca

Toti respondentii au fost rugati sa evalueze suficienta resurselor de munca. Aproximativ 79% au afirmat ca au o structura optima de personal. O insuficienta de personal a fost mentionata de 16% din respondenti.

Tabelul 56. Evaluarea disponibilitatii fortei de munca

	Perioada de chestionare	
	2004	2005
Mai mult decât este necesar	7.2%	3.6%
Cât este necesar	68.6%	78.8%
Mai puțin decât este necesar	23.6%	16.2%
Nu știu	0.6%	1.5%

Respondentii care au participat la sondaj au fost rugati sa evalueze problemele generate în urma reglementarii relatiilor de munca prin acordarea unui punctaj de la 1 la 5. Cea mai importanta problema mentionata a fost „necesitatea de a obtine si restitui politele de asigurare medicala obligatorie în termen stabilit” (2 saptamâni pentru persoanele concediate).

Tabelul 57. Evaluarea principalelor probleme referitoare la reglementarea relatiilor de munca

Probleme	2004	2005
Primirea permisiunilor de la inspectia muncii pentru a initia activitatile companiei	-	1.7
Necesitatea de a angaja doar în baza contractului individual de munca	1.7	1.8
Obligatia de a achita salariul minim	1.4	1.8
Controale frecvente din partea inspectiei muncii	1.3	1.7
Proceduri complicate de disponibilizare a personalului	2.0	1.8
Proceduri complicate de evidenta a personalului	1.7	1.8
Obtinerea si restituirea politelor de asigurare medicala în termenul stabilit (2 saptamâni)	1.2	2.9

12.3 Sumarul analizei

Majoritatea respondentilor (79%) considera ca au o structura optima de personal pentru a asigura functionarea eficienta a companiei, ponderea lor fiind în crestere permanenta.

Aproximativ 16% din respondenti afirma ca numarul de angajati nu este suficient. Ponderea lor s-a micșorat pe parcursul ultimului an. Doar 4% din companii afirma ca au surplus de personal, dar ponderea lor de asemenea scade pe parcursul ultimilor ani.

Principala problema referitoare la reglementarea relatiilor de munca este necesitatea de a obtine si a restitui politele de asigurare medicala obligatorie în termen stabilit (2 saptamâni pentru persoanele concediate). Aceasta problema este relativ noua si în sondajul precedent ea nu a fost definita ca fiind importanta. Celelalte probleme sunt considerate nesemnificative.

13. EXECUTAREA CONTRACTELOR

13.1 Cadrul de reglementare

Libertatea principiilor de încheiere a contractelor este asigurată de Codul civil al Republicii Moldova. Înregistrarea de stat a contractelor comerciale nu este obligatorie.

13.2 Controlul statului în sfera încheierii și executării contractelor

Circa 6,5% din agenții economici intervievați au menționat că statul supraveghează încheierea și executarea contractelor încheiate de către ei (12% în 2004). În majoritatea cazurilor (75%) aceasta se referă la contractele cu partenerii locali.

Conform datelor prezentate în Tabelul 58, cel mai des sunt supuse verificării condițiile, partenerii și prețurile contractului.

Tabelul 58. Aspectele cel mai des verificate

	2004	2005
Preturile	48.0%	42.5%
Suma contractului	17.3%	30.0%
Condițiile de plată	49.3%	55.0%
Partenerii	24.0%	20.0%

Controlul foarte strict al contractelor comerciale a dus la faptul că 15% din respondenți sa nu îndeplinească în anul 2005 obligațiile contractuale.

13.3 Sumarul analizei

Aproximativ 6% din agenții economici au menționat că statul supraveghează încheierea și executarea contractelor încheiate de ei. Conform datelor din Tabelul 59, pe parcursul anului trecut această pondere s-a micșorat. În Moldova, acești indicatori sunt cu mult mai mici decât în Ucraina. De obicei controlului din partea statului sunt supuse prețurile și condițiile de plată.

Tabelul 59. Monitorizarea executării contractelor în Republica Moldova

	2002	2003	2004	2005	Ucraina
Ponderea întreprinderilor ale caror contracte au fost monitorizate	32.8%	17.8%	12.3%	6.5%	20.4%

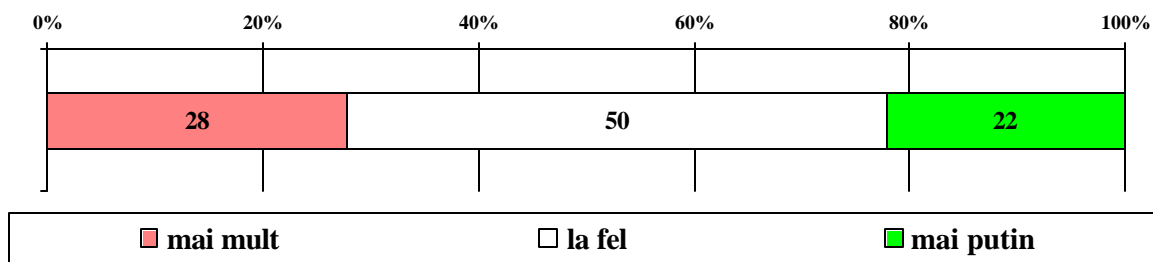
14. PROMOVAREA INTERESELOR PERSONALE ALE ANGAJATILOR PUBLICI

Participantii la sondaj au fost chestionati referitor la implicarea functionarilor publici în activitatea companiei pentru promovarea intereselor personale. Aproximativ 6% din agentii economici intervievatii au afirmat ca functionarii publici se implica în activitatea companiei, iar alti 80% au mentionat contrariul.

În 94,4% din cazurile respective functionarii publici au fost initiatorii implicarii. Aproximativ 13% din profit este folosit pentru a achita "suportul" functionarilor publici. Aproximativ 6% din respondenti au afirmat ca functionarii publici sunt coproprietari în companie, alti 86% au mentionat contrariul.

Implicarea functionarilor publici pe parcursul ultimului an a crescut în 28% din cazuri (vezi Figura 33).

Figura 33. Evolutia implicarii functionarilor publici

15. EVALUAREA SISTEMULUI JUDICIAR

15.1 Cadrul de reglementare

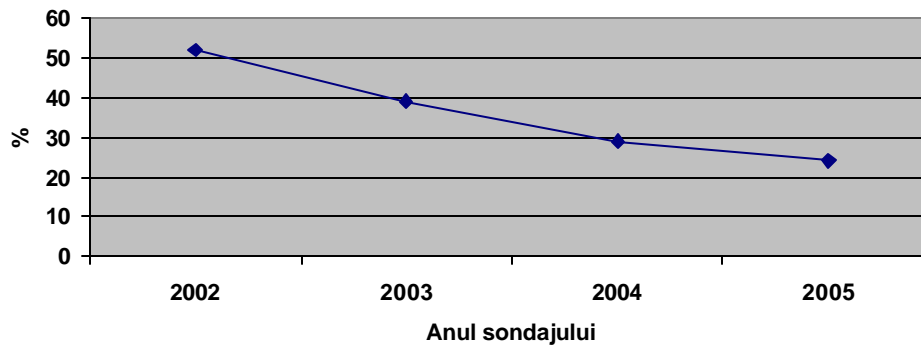
Soluționarea conflictelor între companiile din Republica Moldova se efectuează prin intermediul instanțelor judecătorești, conform Legii nr. 225-XV din 30 mai 2003 “Codul de Procedura Civilă” sau prin judecata arbitrală, conform Legii nr. 129 din 31 mai 1994 “Cu privire la judecata arbitrală”.

Conflictele cu autoritățile de stat sunt reglementate prin Legea nr. 793-XIV din 10 februarie 2000 despre “Legea contenciosului administrativ”.

15.2 Metodele utilizate pentru soluționarea conflictelor

În decursul ultimilor doi ani (2003-2004), aproximativ 24% din unitățile economice participante la sondaj au avut de soluționat conflicte (cu parteneri sau autorități de stat). Ponderele agenților economici care au avut de soluționat conflicte pe parcursul ultimilor ani s-a micșorat.

Figura 34. Companiile care au avut de soluționat conflicte

Nota : Datele prezintă situația pe parcursul doi ani ce preced perioada sondajului

În 74% din cazuri companiile au avut conflicte cu alți agenți economici, în 26% din cazuri – cu autorități de stat.

În 69% din cazuri, pentru soluționarea conflictelor cu agenții economici companiile au apelat în instanțele judecătorești, în 23% din cazuri au apelat la autorități de stat și în 24% din cazuri – la metode neoficiale. O situație similară este și în cazul soluționării conflictelor cu autorități de stat.

Tabelul 60. Metodele de solutionare a problemelor

	Ponderea respondentilor care au apelat (din cei care au avut conflicte cu alti agenti economici), %		Ponderea respondentilor care au apelat (din cei care au avut conflicte cu autoritati de stat), %	
	2004	2005	2004	2005
Apelare la organe de stat	29	23	68	26
Apelare în judecata	86	69	79	64
Metode neoficiale	44	24	51	21

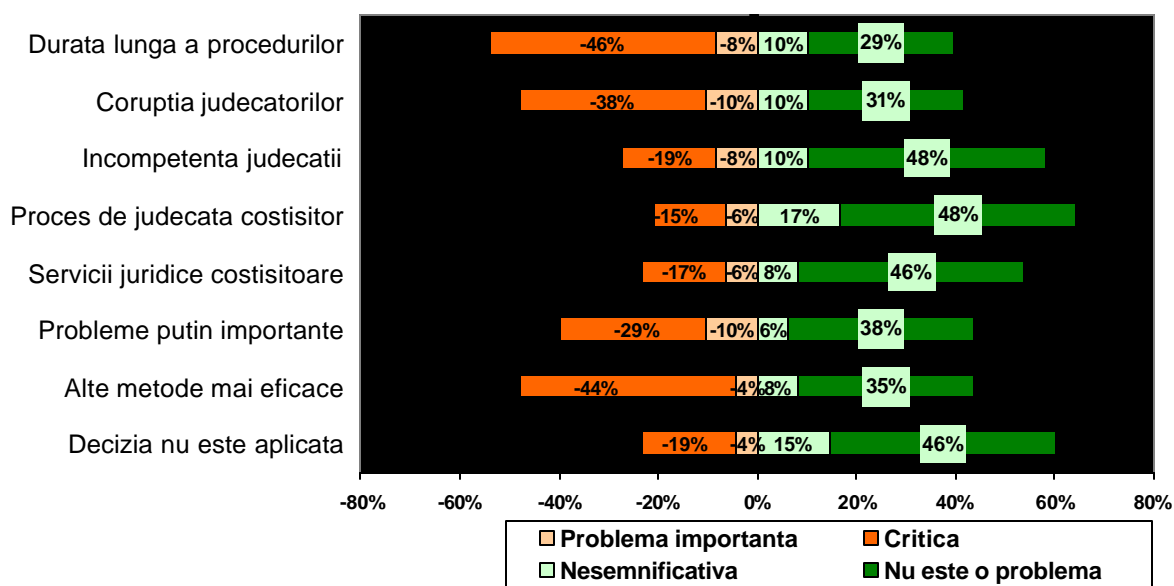
15.3 Evaluarea eficacitatii în urma apelarii la instanțele judecătorești

Principalele motive pentru care agenții economici nu apelează la instituțiile judecătorești sunt durata lungă de solutionare a problemelor, corupția și prezenta altor metode de solutionare. Tabelul 61 și Figura 35 prezintă rezultatele evaluării motivelor prin acordarea unui punctaj de la 1 la 5, unde 1 – cel mai puțin important motiv, 5 – cel mai important motiv.

Tabelul 61. Motivele pentru care nu au apelat în instanțele judecătorești

Motivele	Ponderea
Perioada lungă de așteptare	3.31
Decizia va fi incorectă din cauza că judecata este coruptă	3.13
Decizia va fi incorectă din cauza că judecata este incompetentă	2.40
Costuri înalte la serviciile de judecată	2.23
Costuri înalte la serviciile juridice	2.40
Probleme puțin importante	2.88
Alte metode sunt mai eficiente	3.13
Decizia judecătorești nu este aplicată	2.35

Figura 35. Motivele pentru care au apelat în instanțele judecătorești

15.4 Asistenta juridica

De obicei companiile care au apelat la asistenta juridica sunt satisfacuti. Ei au evaluat gradul de satisfactie la nivelul de 3,21 puncte (55%).

15.5 Sumarul analizei

Pe parcursul ultimilor doi ani, aproximativ 24% din agentii economici interviuati au avut de solutionat conflicte (cu parteneri, clienti ori autoritati statale).

Metoda preferabila de solutionare a conflictelor este apelarea în instanțele judecătorești: 69% din cazuri pentru a solutiona conflicte cu alti agenti economici si 64% din cazuri pentru a solutiona conflicte cu autoritatile de stat. Apelarea la autoritati de stat si metodele neoficiale sunt utilizate mai rar.

Principalele motive pentru care agentii economici nu apeleaza la institutiile judecătorești sunt durata lunga de solutionare a problemelor si coruptia.

Gradul de satisfactie a respondentilor care au solicitat asistenta juridica pentru solutionarea conflictelor a fost de 3,21 puncte din 5 (55%), cifra ce s-a micșorat puțin pe parcursul ultimului an.

CONCLUZII

Costurile procedurilor determinate pe parcursul sondajului curent sunt, în general, mai mici decât rezultatele sondajului precedent. În majoritatea cazurilor aceasta se datorează micșorării platilor neoficiale suportate de agenții economici, precum și micșorării ponderii respondenților care au efectuat asemenea plăți. De asemenea, s-a redus numărul de zile necesare pentru diferite proceduri regulatorii.

Situația generală, prezentată în Tabelul 62, ne arată că pe parcursul anilor 2001-2003 problemele ce tin de cadrul regulatoriu s-au complicat considerabil. Anii 2003-2004 arată, însă, câteva îmbunătățiri și anume: sondajul efectuat în anul 2004 prezintă unele schimbări nesemnificative, iar sondajul efectuat în anul 2005 prezintă îmbunătățiri importante în comparație cu sondajul efectuat în anul 2003. Ca regulă, timpul alocat și costurile generate de reglementările de stat s-au micșorat până la nivelul sondajului din anul 2002.

Domeniul de aplicare a procedurilor de reglementare (ponderea respondenților afectați) în majoritatea cazurilor nu s-a schimbat, iar în unele cazuri chiar s-a mărit.

Cu toate acestea în majoritatea domeniilor de reglementare de stat situația a devenit mai favorabilă, în toate cazurile ponderea respondenților care afirmă că situația s-a înrăutățit este mai mare decât ponderea celor care au sesizat îmbunătățiri.

Procedura de înregistrare

Acest domeniu al reglementării de stat este unul dintre cele mai puțin anevoioase. Atât durata, cât și costurile nu sunt exagerate, iar ponderea agenților economici care au efectuat plăți neoficiale s-a redus până la un nivel nesemnificativ.

În opinia agenților economici, pregătirea documentelor pentru înregistrare rămâne a fi o barieră. Camera Înregistrării de Stat prestează consultanță managerilor contra plată înainte de primirea oficială a documentelor de înregistrare. Doar un număr redus de respondenți (9-17%) au întâlnit probleme importante pe parcursul procedurii de înregistrare.

Reglementare a în construcții

Sistemul de eliberare a autorizațiilor în construcții nu este transparent, iar timpul utilizat pentru obținerea lor este exagerat de mare. Chiar dacă pe parcursul ultimului an s-au înregistrat câteva tendințe pozitive, timpul necesar pentru obținerea autorizațiilor de construcții pe parcursul ultimilor trei ani a fost cu mult mai mare decât în perioada 1999-2001.

Costurile referitoare la procedurile regulatorii în domeniul construcțiilor sunt relativ înalte, cu toate că s-au micșorat semnificativ pe parcursul ultimului an. Ponderea companiilor ce efectuează plăți neoficiale este înaltă, comparativ cu alte domenii ale reglementării de stat.

Cea mai importantă barieră rămâne a fi, totuși, perioada îndelungată de obținere a autorizațiilor, fapt menționat de 41% din respondenți. Comparativ cu alte domenii de reglementare de stat, necesitatea de a efectua plăți neoficiale a fost menționată ca o problemă importantă de un număr foarte mare de agenți economici.

Licentierea

Aproximativ 68% din toti agentii economici sunt obligati sa obtina licente. Comparativ cu perioada precedenta, numarul de licente pe companie s-a micșorat. Atât platile oficiale, cât si cele neoficiale s-au redus pâna la nivelul anului 2002. De asemenea, s-a micșorat si ponderea companiilor care au efectuat plati neoficiale.

Durata pentru obtinerea licentelor s-a micșorat putin, dar aceasta nu arata o tendinta clara de descreștere. Mai mult de 40% din respondenti constata ca procesul de licentiere necesita mult timp, ceea ce reprezinta o problema foarte importanta pentru ei. Majoritatea respondentilor nu au sesizat careva schimbari semnificative în conditiile de licentiere.

Obtinerea autorizatiilor

În cadrul evaluării mediului de afaceri acest subiect a fost analizat pentru prima data în Moldova. Opinia generala fata de acest domeniu al reglementării de stat este foarte asemanatoare cu cea privind licentierea. Companiile constata aceleasi probleme, ponderea companiilor afectate este aceeasi, doar costurile si timpul necesar procedurilor de autorizare sunt de doua ori mai mici.

Reglementarea privind echipamentul

Reglementările pentru utilizarea echipamentului au un domeniu de aplicare foarte limitat. Doar 6% din toti respondenti certifica echipamentele lor. Impactul redus al acestui domeniu s-a micșorat pe parcursul anului 2004. Atât platile oficiale, cât si cele neoficiale s-au micșorat pe parcursul ultimului an. De asemenea s-a micșorat si ponderea companiilor care au efectuat plati neoficiale.

Reglementarea importurilor

Aproximativ 74% din respondenti au fost obligati sa certifice produsele importate, ceea ce este putin mai mult fata de perioada precedenta (70%). Cu toate acestea, costurile si timpul de certificare a produselor importate sau micșorat. De asemenea, s-a micșorat si cota agentilor economici care efectueaza plati neoficiale.

În perioada 2002-2004 procedurile vamale au avut aceeași durată ca si în perioada 2001-2003. Suma platilor neoficiale, precum si ponderea respondentilor care le efectueaza, a scăzut pe parcursul ultimului an. Coruptia în vama este considerata ca cel mai problematic factor privind procedurile vamale. O treime din respondenti o considera ca o problema importanta.

Reglementarea exportului

Timpul si costurile referitoare la procedurile vamale de export au fost mult mai joase pe parcursul ultimilor trei ani, decât în perioada anilor 2001-2003. Problema cea mai mare întâlnita de catre exportatori, este procedura complicata de restituire a TVA. Ca rezultat, 87% din ei utilizeaza TVA pentru achitarea altor impozite.

Certificarea bunurilor si serviciilor

Pe parcursul ultimului an ponderea celor ce certifica bunuri s-a redus semnificativ de la 46% la 32%. Comparativ cu perioada precedenta s-a redus atât timpul necesar, cât si costurile legate de certificare. Cu toate acestea, problema principala mentionata de companii sunt costurile înalte pentru certificare.

Opinia respondentilor referitor la tendintele proceselor de certificare este de obicei neutra: aproximativ 83% considera ca nu au avut loc schimbari importante pe parcursul anului precedent.

Certificarea sanitara

Ponderea celor ce sunt nevoiti sa obtina autorizarii sanitare a crescut pe parcursul ultimului an de la 64% la 70%. Pe de alta parte, suma platilor efectuate atât oficial, cât si neoficial s-a redus. Timpul necesar pentru obtinerea certificatului sanitar în anul 2004 a ramas la nivelul anului 2003 (conform rezultatelor sondajului din anul 2004).

Inspectii

Pe parcursul anului 2004, numarul de inspectii s-a redus esential. Totusi, o treime din toti respondentii afirma contrariul. Doar un numar foarte mic de companii au mentionat ca nu au fost inspectati. Cel mai frecvent, agentii economici sunt supusi inspectiilor de catre politie si serviciul sanitar epidemiologic. Totusi, durata inspectiilor efectuata de catre ei este cea mai scurta. Cel mai mult dureaza inspectiile efectuate de catre Inspectoratul Fiscal. Durata lor s-a marit pe parcursul ultimului an.

Durata medie a inspectiilor a ramas la fel, dar frecventa lor s-a redus. În comparatie cu perioada precedenta s-a redus esential nivelul penalitatilor si platilor neoficiale. Majoritatea companiilor considera ca Legea este aplicata selectiv.

Administrarea impozitelor

Conform opiniei respondentilor, cele mai importante probleme sunt schimbarile frecvente ale procedurilor fiscale si sanctiunile foarte mari pentru erori.

Reglementarea preturilor

Aproximativ o treime din toti respondentii sunt afectati de reglementarea preturilor. Nivelul de reglementare creste de la an la an. Cea mai raspândita metoda de reglementare a preturilor este prin limitarea adaosului comercial.

Reglementarea relatiilor de munca

Reglementarea relatiilor de munca este considerata de agentii economici intervievati ca fiind mai putin complicata, fata de alte domenii de reglementare de stat. Unica problema considerata importanta este necesitatea de a obtine si restitui politele de asigurare medicala obligatorie în termenul stabilit (2 saptamâni pentru persoanele concediate).

Executarea contractelor

Numarul de agenti economici, executarea contractelor carora este supravegheata de stat, s-a micorat continuu pe parcursul ultimilor ani si a ajuns la un nivel nesemnificativ.

Promovarea intereselor personale ale angajatilor publici

Circa 6% au mentionat ca angajatii publici faciliteaza activitatea companiei. Alte 14% au ezitat sa raspunda la aceasta întrebare. În majoritatea cazurilor initiatorii „ajutorului” au fost angajatii publici. Acest fenomen a crescut pe parcursul ultimului an.

Sistemul judiciar

Numarul de companii care apeleaza la instantele judecatoresti pentru a solutiona careva conflicte s-a micorat pe parcursul ultimului an. Cu toate acestea, apelarea la instantele judecatoresti ramâne cea mai raspândita metoda de solutionare a conflictelor (mai mult de 60% din cazuri). De asemenea, s-a redus numarul cazurilor de apelare la alte metode de solutionare a conflictelor (metode neoficiale, autoritati de stat). Nivelul de satisfactie a agentilor economici care apeleaza la consultanta juridica scade permanent.

Tabelul 62. Compararea principalilor indicatori

Indicatorii	Perioada de chestionare			
	2002	2003	2004	2005
Înregistrarea (inclusiv modificarea documentelor de înregistrare)				
Durata, zile	22	26	28	23 (15+8 ⁵)
Costuri, \$	132	137	142	78
Ponderea respondentilor care au efectuat plati neoficiale, %	26	26	10	2
Constructii				
Constructie, zile	141	171	170	157
Renovare si reconstructie, zile	32	53	73	66
Constructie, \$	764	1,082	716	374
Renovare si reconstructie, \$	313	776	712	145
Licentiere				
Numar mediu pe companie	3.0	2.2	2.6	1.9
Durata obtinerii unei licente, zile	29	22	32	25
Costuri medii, \$	522	456	517	303
Ponderea platilor neoficiale, %	38	28	13	8
Suma platilor neoficiale, \$	62	154	375	147
Autorizatii				
Durata obtinerii unei autorizatii, zile	-	-	-	18
Costuri medii, \$	-	-	-	174
Ponderea platilor neoficiale, %	-	-	-	7
Suma platilor neoficiale, \$	-	-	-	62
Certificarea echipamentelor				
Timpul alocat pentru obtinerea certificatului de conformitate, zile	14	21	23	13
Costuri medii, \$	135	195	278	62
Ponderea platilor neoficiale, %	28	29	17	11
Import				
Durata certificarii produselor la import, zile	14.7	18.3	13.1	10.7
Suma cheluita pentru certificarea produselor la import, \$	208	195	148	83
Durata procedurilor vamale, zile	4.3	2.7	3.0	3.0
Suma cheluita pentru procedurile vamale, \$	-	400	552	114
Export				
Durata procedurilor vamale, zile	4.4	1.7	3.5	2.2
Suma cheluita pentru procedurile vamale, \$	78	104	223	82
Certificarea bunurilor si serviciilor (loturi individuale)				
Durata obtinerii unui certificat, zile	13	11	12	11
Costurile oficiale, \$	229	152	200	111
Ponderea platilor neoficiale, %	31	28	23	13
Suma platilor neoficiale, \$	88	86	66	38

⁵ Perioada de 8 zile este timpul alocat la Camera Înregistrării de Stat pentru pregătirea documentelor până la acceptarea lor oficiala.

Certificarea bunurilor si serviciilor (produse fabricate în serie)				
Durata obtinerii unui certificat, zile	19	15	20	16
Costurile oficiale, \$	255	347	198	163
Ponderea platilor neoficiale, %	57	35	34	13
Suma platilor neoficiale, \$	130	74	39	37
Certificarea sanitara				
Ponderea respondentilor ce au obtinut certificate sanitare, %	59	59	64	70
Durata obtinerii unui certificat, zile	12	9	14	13
Costurile oficiale, \$	42	55	61	53
Ponderea platilor neoficiale, %	32	27	19	16
Suma platilor neoficiale, \$	58	56	37	33
Administrarea impozitelor				
Numarul mediu al impozitelor	10.0	8.6	8.5	8,3
Numarul contabililor angajati permanent	2.3	2.5	2.1	1,4
Inspectii				
Numarul mediu al inspectiilor pe companie	16.6	19.5	18.1	11,4
Durata medie anuala a inspectiilor, zile	93	48	27	19
Amenzi platite anual, \$	1,418	1,280	683	83
Reglementarea preturilor				
Companiile supuse reglementarii preturilor, %	19	28	31	33
Procentul mediu al preturilor reglementate de stat	19	16	17	21
Executarea contractelor				
Întreprinderi supuse reglementarii contractelor, %	33	18	12	7
Sistemul judiciar				
Ponderea respondentilor care au apelat la institutii de stat pentru solutionarea problemelor cu agentii economici, %	47	45	29	23
Ponderea respondentilor care au apelat la instantele judecatoresti pentru solutionarea problemelor cu agentii economici, %	79	86	86	69
Ponderea respondentilor care au apelat la metode neoficiale pentru solutionarea problemelor cu agentii economici, %	50	55	44	24
Ponderea respondentilor care au apelat la institutii de stat pentru solutionarea problemelor cu organe de stat, %	70	52	68	26
Ponderea respondentilor care au apelat la instantele judecatoresti pentru solutionarea problemelor cu organe de stat, %	73	74	79	64
Ponderea respondentilor care au apelat la metode neoficiale pentru solutionarea problemelor cu organe de stat, %	41	48	51	21
Gradul de satisfactie a celor ce au apelat la consultanta juridica, %	72	67	68	55